

85 W/ B
ЗА МІР ВА ЁСІМ
СВЕЦЕ!

НЯХАЙ ЖЫВЕ
XXXIII
ГАДАВІНА
ВЯЛІКАГА КАСТРЫЧНІКА!

ДАЛОУ
ПАДПАЛЬШЧЫКАУ
ВАЙНЫ

РАБОТНІЦА І СЯЛЯНКА

№ 10

КАСТРЫЧНІК

1950

ПЕСНЯ АБ РАДЗІМЕ

Словы Адама Русака

Музыка Уладзіміра Алоўнікава

Хор Імкліва, бадзёра

1. Бе-ла-рус-Ра-

бэ-ла, вольна-я ста-рон-ка-вольным тваім

та-лям кры-ю-лі-бі дацц прытоі-х ге-

ро-ў парты-за-най сме-лых пушчы і дуб-

ра-бы слава-ю шу-мяць

1. 2. 3. 4. 5.

в. для канца

дацц. Гэй!

Беларусь-Радзіма, вольная старонка,
Далям тваім вольным краю не відаць.
Пра тваіх герояў — партызанаў смелых
Пушчы і дубровы славаю шумяць.

Тут збіраў на бітву дзед Талаш унукаў,
На разгром фашыстаў веў атрад Мінай.
І пускаў Заслонаў пад адкос саставы, —
Вызвалялі хлопцы свой радзімы край.

Ехалі салдаты сталінскага войска,
Грознымі палкамі шляхам на Берлін, —
Выганялі злыдняў — ворагаў паганых
З Беларусі нашай, вольнае зямлі.

Сёння з песняй звонкай мы ідзем на працу,
Паязды у даль заслонаўцы вядуць,
З вежамі муры мінаеўцы ўздываюць,
Караблі-камбайны на палях плывуць.

Не заслоняць хмары шырыні прастораў,
Будзе свяціць вечна сонца над табой.
З бацькам нашым родным — Сталіным
любімым

Беражэм цябе мы, мір наш і спакой.

Беларусь-Радзіма, вольная старонка,
Пра цябе дубровы славаю шумяць.
І тваёй вялікай і тваёй магутнай
Багатырскай сіле краю не відаць.

Ш/В
МЫ СТОИМ
ЗА МИР
И ОТСТАИВАЕМ
ДЕЛО МИРА.

И. СТАЛИН.

Плакат мастера Б. Белопольскага.

Радзімы

Трыц

могшлага

свету па

За га

вья соп

шая ма

людзі ст

працоўн

пабывае

гаспадар

ны. Гэт

жаўны

Пад

Сталіна

нае гра

заводы,

адкрыва

няў, п

багацце

Пад

велізарн

Совета

евеце гі

града на

менскаг

каналаў

нашага

будоўлі

электра

і ўстой

Гіган

ны тол

шырока

народа.

краіне,

эксплаа

Сове

чай пр

ствара

чныі.

У іх а

вучоны

Гіган

публіц

нараду

яне, п

На мес

хоннікі

РАБОТНИЦА І СЯЛЯНКА

Пролетарыі ўсіх краін, еднайцеся!

ВЫДАННЕ
ЦК КП(б)Б

10

Кастрычнік 1950

ГОД ВЫДАНИЯ ДВАЦЦАЦЬ ШОСТЫ

СВЕТЛАЕ. РАДАСНАЕ СВЯТА

7 ЛІСТАПАДА, дзень Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі — самае светлае і радаснае свята для народаў нашай неабсяжнай Радзімы і працоўных усяго свету.

Трыццаць тры гады Савецкі Саюз — краіна пераможнага сацыялізма — стаіць, як магутны ўцёс, і ўсяму свету паказвае прыклад небывалага росквіту.

За гады савецкай улады ў нас выраслі не толькі новыя сацыялістычныя гарады і сёлы, не толькі навейшая магутная тэхніка і культура, але і новыя людзі — людзі сталінскай эпохі. На волюце нашага будаўніцтва працоўныя ўсяго свету пераканаліся ў тым, што народ набывае невычэрпныя творчыя сілы, калі становіцца гаспадаром свайго жыцця, усіх багаццяў сваёй Айчыны. Гэтыя сілы даў народу савецкі грамадскі і дзяржаўны лад.

Пад кіраўніцтвам большавіцкай партыі і вялікага Сталіна савецкія людзі паспяхова будуць камуністычнае грамадства. Пускаючы ў строй новыя фабрыкі і заводы, павышаючы прадукцыйнасць працы, адкрываючы новыя месцанараджэнні карысных выкапняў, пераўтвараючы прыроду, яны прымнажаюць багацце і магутнасць краіны.

Падрыхтоўка да 33 гадавіны Кастрычніка супала з велізарным уздымам у краіне, выкліканым настановамі Савета Міністраў СССР аб будаўніцтве буйнейшых у свеце гідрэлектрастанцый наблізу Куйбышэва і Сталінграда на Волзе, Кахоўкі на Дняпры, Галоўнага Туркменскага, Паўднёва-Украінскага і Паўночна-Крымскага каналаў. Гэтыя настановы ўрада з'яўляюцца вынікам нашага магутнага эканамічнага ўздыму. Грандыёзныя будоўлі сталінскай эпохі дадуць велізарную колькасць электраэнергіі, абводняць пустыні, забяспечаць высокія і ўстойлівыя ўраджай.

Гіганцкія работы па пераўтварэнню прыроды даступныя толькі нашай краіне, дзе створаны ўсе ўмовы для шырокага выкарыстання навукі і тэхнікі ў інтарэсах народа. Гэта немагчыма ні ў адной капіталістычнай краіне, дзе прылады і сродкі вытворчасці належаць эксцлаататарам і служаць ім для нажывы.

Савецкі народ назваў новыя велічныя аб'екты творчай працы будоўлямі камунізма, будоўлямі міру, бо ствараюцца яны толькі ў імя міру, у імя светлай будучыні. Новыя будоўлі — родная справа ўсяго народа. У іх актыўны ўдзел прымаюць рабочыя, калгаснікі, вучоныя ўсяго Савецкага Саюза.

Гіганцкае будаўніцтва разгарнулася і ў нашай рэспубліцы. Чыё сэрца не напоўніцца горадасцю, хто не нарадуецца, калі ўбачыць новыя вуліцы Мінска! Мінчане, нават старажылы, не назваюць свайго горада. На месцы руін, што пакінулі нямецка-фашысцкія захопнікі, выраслі новыя фабрыкі і заводы, жыллыя дамы

і пудоўныя скверы, залітыя асфальтам вуліцы. Новабудоўлі Мінска і Віцебска, Сталінграда і Смаленска, тысяч іншых савецкіх гарадоў і сёл, магутны рост эканомікі нашай краіны не даюць спакою капіталістам Удэстрыта. Яны прагнуць ператварыць Савецкі Саюз у груды руін і понелу. Не бываць гэтаму! — упэўнена заяўляе савецкі народ.

33 гадавіну Вялікага Кастрычніка савецкія людзі сустракаюць пад знакам актыўнай барацьбы за мір. Перад усім светам прагучэлі палымныя прамовы дэлегатаў другой Усесаюзнай канферэнцыі прыхільнікаў міру. У іх выказаны думкі і заветныя мары ўсяго савецкага народа. Мы не просім, мы патрабуем міру і змагаемся за яго!

«Барацьба за мір, — сказала ў сваёй бліскучай прамове на канферэнцыі пісьменніца Ванда Васілеўская, — гэта сёння наш галоўны, наш самы важны абавязак, самая галоўная і самая важная задача. Калі мы змагаемся за мір, — мы служым нашай Радзіме. Калі мы працуем для нашай Радзімы, — мы служым справе міру. Кожнае зерне, кінутае ў зямлю, кожны кавалак вугалю, здабыты шахцёрамі з нетраў зямлі, кожная песня, створаная паэтам, умацоўваюць сілу нашай Радзімы, а сіла нашай Радзімы — гэта залог міру ў свеце».

Савецкія жанчыны ідуць у перадавых радах барацьбы за мір і разам з усім народам ад усёй душы падтрымліваюць міралюбівую палітыку савецкага ўрада. Яны кляюцца ганьбай надпальшчыкаў новай вайны — амерыканскіх імперыялістаў і іх прыхвасняў, якія праліваюць кроў свабодалюбівага карэйскага народа, забіваюць карэйскіх жанчын і дзяцей. Рукі прэч ад Карэі! — патрабуюць савецкія жанчыны.

Па ўсёй нашай краіне разгарнулася падрыхтоўка да важнейшай палітычнай кампаніі — выбараў у мясцовыя Саветы. Выбары ў нашай рэспубліцы адбудуцца 17 снежня 1950 г. Яны будуць праводзіцца на аснове самай дэмакратычнай у свеце Сталінскай Канстытуцыі. Справа гонару жанчын Беларусі — дастойна падрыхтавацца да выбараў. Большавіцкае слова нашых агітатараў павінна дайсці да кожнай работніцы і сялянкі, да кожнай хатняй гаспадыні. Пыхай на кожным прадпрыемстве, у калгасе, установе жанчыны будуць актыўнымі ўдзельніцамі сацыялістычнага спаборніцтва ў часе выбараў!

У радасны дзень 7 лістапада шматмільённы савецкі народ з пачуццём велізарнай горадасці за сваю Радзіму прадэманструе сваю гарачую любоў і адданасць вялікай камуністычнай партыі, правадыру і арганізатару нашых перамог — роднаму таварышу Сталіну. І ў песнях і думках сваіх народ славіць сваю краіну, сваю партыю, свайго правадыра.

МІЖНАРОДНАЕ ЗНАЧЭННЕ ВЯЛІКАГА КАСТРЫЧНІКА

ВЯЛІКАЯ Кастрычніцкая Соцыялістычная рэволюцыя адкрыла новую эпоху ў жыцці ўсяго чалавецтва. Яна нанесла імперыялізму сакрушальны ўдар. На адной шостай частцы зямнога шара ўстанавіўся новы грамадскі лад, лад соцыялізма, які не ведае крызісаў і эксплуатацыі чалавека чалавекам.

Замест памешчыкаў і буржуазіі ва ўладзе сталі рабочыя і сяляне. Фабрыкі, заводы, зямля сталі ўсенародным здабыткам. Старая буржуазная дзяржаўная машына была зломлена і створана новая ўлада — улада Саветаў.

Гісторыя ведала не мала рэволюцый, але ўсе яны канчаліся зменай аднаго эксплуатацыйнага класа другім, а рабочыя на-ранейшаму заставаліся пад уладай эксплуатацыйнага класа, галодныя, забітыя, бяспраўныя.

«Кастрычніцкая рэволюцыя, — гаварыў таварыш Сталін, — адрозніваецца ад гэтых рэволюцый прычынамі. Яна ставіць сваёй мэтай не замену адной формы эксплуатацыі другой формай эксплуатацыі, адной групы эксплуатацыйнага класа другой групай эксплуатацыйнага класа, а знішчэнне ўсякай эксплуатацыі чалавека чалавекам, знішчэнне ўсіх і ўсякіх эксплуатацыйных груп, устанавленне дыктатуры пролетарыята, устанавленне ўлады самага рэволюцыйнага класа з усіх існаваўшых да гэтага часу прыгнечаных класаў, арганізацыю новага бяскрысцовага соцыялістычнага грамадства».

Заваяванне ўлады рабочым класам, устанавленне дыктатуры пролетарыята ў нашай краіне мела сусветна-гістарычнае значэнне. На практыцы было пацверджана вучэнне марксізма-ленінізма аб тым, што рабочы клас з'яўляецца магілышчам капіталізма, а бяднейшае сялянства — бліжэйшым саюзнікам рабочага класа ў яго барацьбе з буржуазіяй.

У працэсе рэволюцыі народы нашай краіны аб'ядналіся ў магутную дзяржаву — Саюз Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік. Тым самым была даказана магчымасць існавання многанацыянальнай дзяржавы, заснаванай на поўным роўнапраўі і брацкім саюзе ўсіх нацый.

Устанавленне ўлады рабочых і сялян азнаменавала раскол свету на два лагера: лагер соцыялізма і лагер капіталізма. У ходзе барацьбы паміж соцыялізмам і капіталізмам сілы соцыялізма растуць і мацнеюць, а сілы капіталізма ўсё больш памяншаюцца і слабеюць.

Вялікая Кастрычніцкая рэволюцыя ўсцвяліла ўпэўненасць у рады рэволюцыйных барацьбітоў капіталістычных краін захаду і выклікала да жыцця магутны вызваленчы рух прыгнечаных народаў каланіяльных і залежных краін.

Праводзіў кітайскай рэволюцыі Мао Цзе-дун лісаў: «Гарматныя залпы Кастрычніцкай рэволюцыі данеслі да нас марксізм-ленінізм. Кастрычніцкая рэволюцыя дапамагла прагрэсіўным элементам свету і Кітая прымяніць пролетарскі светапогляд для вызначэння лёсу краіны і перагляду сваіх уласных праблем. Ісці па шляху рускіх — такі быў вывад».

Ва ўсіх краінах свету ўзніклі камуністычныя партыі, партыі новага тыпу, узброеныя марксіска-ленінскай тэорыяй. Яны ўзначальваюць рэволюцыйную барацьбу рабочых на звяржэнне капіталістычнага рабства.

Ленін і Сталін вучаць, што рабочы клас не толькі можа заваяваць уладу ў адной асобна ўзятай краіне, але і будаваць соцыялістычную гаспадарку, ствараць соцыялістычную культуру. Вучэнне аб магчымасці будаўніцтва соцыялізма ў адной краіне мае велізарнае значэнне не толькі для рабочых мас Расіі, але і для ўсяго свету.

Ленінска-сталінскі план будаўніцтва соцыялізма прадугледжваў аднаўленне ў найкарацейшыя тэрміны народнай гаспадаркі, ажыццяўленне соцыялістычнай індустрыялізацыі і калектывізацыі сельскай гаспадаркі.

Паспяховае выкананне сталінскіх пяцігодак, гераічная барацьба савецкага народа за іх выкананне, тэмпы росту народнай гаспадаркі наглядна паказваюць перавагі савецкай соцыялістычнай сістэмы перад капіталістычнай. Народы ўсяго свету ўспрымаюць нашы поспехі, як дапамогу ў іх барацьбе супроць капіталізма.

Будаўніцтва соцыялізма ў нашай краіне выратавала яе ад замежнай залежнасці і стварыла ўсе ўмовы для перамогі над гітлераўскімі захопнікамі і японскімі імперыялістамі. Савецкі Саюз у барацьбе з фашызмам не толькі адстаяў сваю свабоду і незалежнасць, але і выратаваў сусветную цывілізацыю ад фашысцкага варварства. Савецкая Армія вызваліла ад фашысцкай няволі народы цэнтральнай і паўднёва-ўсходняй Еўропы і пазбавіла народы гэтых краін ад заняволення англа-амерыканскім імперыялізмам. Барацьба Савецкага Саюза супроць японскай агрэсіі дапамагла гістарычнай перамозе кітайскага народа. СССР падтрымаў германскі народ у яго імкненні стварыць дэмакратычную рэспубліку.

У Вялікую Айчынную вайну народы ўсяго свету яшчэ больш пераканаліся ў тым, што савецкі грамадскі лад з'яўляецца самым жыццездольным, самай дасканалай формай арганізацыі грамадства, што крыніцай перамогі над ворагам з'явіліся маральна-палітычнае адзінства савецкага народа і жыватворчы савецкі патрыятызм, народжаныя савецкім соцыялістычным грамадствам.

Сусветна-гістарычнае значэнне мае вопыт будаўніцтва соцыялізма ў нашай краіне і паступовы пераход да камунізма, які ўсё ярчэй і ярчэй праяўляюцца выдатныя якасці савецкіх людзей, іх камуністычныя адносіны да працы.

Нашы поспехі ў барацьбе за датэрміновае выкананне пасляваеннай сталінскай пяцігодкі, рост культуры савецкага народа, няўхільны ўздым яго матэрыяльнага добрабыту наглядна паказваюць усяму чалавецтву, што толькі соцыялізм забяспечвае прагрэс і працвітання народаў.

Новым яркім сведчаннем паступальнага руху савецкага грамадства ўперад, перавагі соцыялізма над капіталізмам з'яўляюцца вялікія будоўлі камунізма — Куйбышэўская і Сталінградская гідрэлектрастанцыі на Волзе, Галоўны Туркменскі канал, Кахоўская гідрэлектрастанцыя на Дняпры, Паўднёва-Украінскі і Паўночна-Крымскі каналы. Рабочыя ўсяго свету добра ведаюць, што кожная новая перамога савецкіх людзей на рабочым фронце — удар па капіталізму.

Наша краіна паказвае працоўным усяго свету патхняючы прыклад барацьбы за сацыялізм. Рабочыя, сяляне і інтэлігенцыя краін народнай дэмакратыі едуць у Савецкі Саюз вучыцца будаваць новае жыццё.

Народы дэмакратычных краін карыстаюцца велізарнай палітычнай, маральнай і матэрыяльнай дапамогай Савецкага Саюза.

Дзякуючы бескарыслівай дапамозе Савецкага Саюза краіны народнай дэмакратыі ажыццяўляюць сапраўды рэволюцыйныя пераўтварэнні ўсяго свайго эканамічнага ўкладу. Буйная і сярэдняя прамысловасць, банкі, транспарт і нетры нацыяналізаваны. Камандныя вышні народнай гаспадаркі знаходзяцца ў руках дзяржавы.

Ва ўсіх краінах народнай дэмакратыі прамысловая вытворчасць на многа перавысіла даваенны ўзровень. Праведзена зямельная рэформа, ліквідавана памешчыцкае землекарыстанне. Ажыццявілася спрадвечная мара працоўных сялян — зямлю атрымалі тыя, хто яе апрацоўвае. У вёсцы ствараюцца працоўныя кааператывы.

У краінах народнай дэмакратыі няма жахлівага біча капіталізма — беспрацоўя. Паднялася заробная плата. Жанчынам гарантавана роўная з мужчынамі аплата за роўную працу.

Праца з паднявольнага і цяжкага ярма, якой яна была раней, ператвараецца ў справу чэсці. Шырыцца ва ўсіх краінах народнай дэмакратыі працоўнае сацыялістычнае спаборніцтва. Горача падхоплен вопыт і пачын лепшых стаханаўцаў Савецкага Саюза — Нікалая Расійскага, Лідзіі Карабельнікавай, токара Быкава, прадзільшчыцы Ананьевай і многіх іншых.

Адной з самых выдатных заваёў Кастрычніка з'яўляецца разняволенне жанчын. Савецкія жанчыны на працягу 33 год як роўнапраўныя грамадзяне актыўна ўдзельнічаюць у дзяржаўным, эканамічным і культурным жыцці краіны. Няма такой краіны ў свеце, дзе б жанчына-маці была акружана такімі клопатамі і ўвагай партыі і ўрада, як у нас. Вось чаму жанчыны ўсяго свету бачаць аплот сваёй свабоды ў краіне сацыялізма.

Савецкі Саюз, як і заўсёды, стаіць на чале свабодалюбівага чалавецтва ў барацьбе за мір ва ўсім свеце. Выкрываючы англа-амерыканскіх імперыялістаў, зрываючы іх агрэсіўныя планы, Савецкі Саюз згуртоўвае народы ўсяго свету, узнімае іх пільнасць, патхняе на барацьбу за мір.

Сустрэкаючы 33 гадавіну Кастрычніка, савецкія людзі напоўнены гонарам за сваю сацыялістычную Радзіму, за большавіцкую партыю, за яе найвялікшых

24 кастрычніка (6 лістапада) 1917 г. уночы ў Смольны прыбыў В. І. Ленін.
З малюнка мастака Е. Кібрыка.

правадыроў В. І. Леніна і І. В. Сталіна, якія патхнілі іх на сусветна-гістарычныя ратныя і працоўныя подзвігі.

Вялікі Ленін гаварыў: «...Мы ўправе ганарымся і мы ганарымся тым, што на нашу долю выпала шчасце пачаць пабудову савецкай дзяржавы, пачаць гэтым новую эпоху сусветнай гісторыі, эпоху панавання новага класа, які прыгнечан ва ўсіх капіталістычных краінах і ідзе ўсюды да новага жыцця, да перамогі над буржуазіяй, да дыктатуры пролетарыята, да збаўлення чалавецтва ад ярма капітала, ад імперыялістычных войн».

Савецкія людзі гордыя тым, што яны з'явіліся першай ударнай брыгадай сусветнага пролетарыята. Асненныя вялікімі ідэямі Маркса — Энгельса — Леніна — Сталіна, яны ўпэўнены ідуць да камунізма, пракладаючы шлях да светлай будучыні для ўсяго прыгнечанага чалавецтва.

Ф. НОВІКАВА,
дырэктар Інстытута гісторыі партыі ЦК КП(б)Б.

ЗА ЧЭСЦЬ *фабрычнай маркі*

ШВЕЙНАЕ прадпрыемства псе-на звязана са спажывцом. Каб задаволіць попыт працоўных, швейнікі павінны няспынна ўдасканальваць ранейшыя мадэлі і асвойваць новыя.

Аднойчы зайшла я ў магазін гатовага плацця. Чую, як пакупніца гаворыць прадаўцу:

— Чаму ў вас мала дзіцячай вопраткі — паліто, штаноў для хлопчыкаў, касцюмаў? А жаночыя паліто так непрыгожа пашыты, што і адзець не хочацца.

У размову ўмяшалася другая пакупніца:

— А зімовых паліто наогул няма: ні дзіцячых, ні жаночых.

У гэтых словах я адчула папрок усёй нашай фабрыцы. «Правільна, думаю: шыем мы шарсцяныя і баваўняныя касцюмы для работнікаў сувязі, форменныя шынялі для вучняў рамесных вучылішч, для чыгуначнікаў, а вось з дзіцячай вопраткай і зімай для дарослых у нас дрэнна. Само жыццё патрабуе расшырыць асартымент, палепшыць якасць вырабаў».

Падлічылі мы разам з інжынерамі, тэхнолагамі і партыйнай арганізацыяй свае магчымасці і знайшлі, што нават пры адсутнасці фондавых будматэрыялаў мы зможам адкрыць новы цэх для пашыву зімовых мужчынскіх і дамскіх паліто.

Пачалі з падрыхтоўкі кадраў. За год шмат работніц праходзіла вытворчую вучобу ў стаханаўскіх школах, гуртках тэхнініума, на курсах павышэння кваліфікацыі майстроў і прыёмшчыкаў.

Соцыялістычнае спаборніцтва і стаханаўскі рух — крыніца новага, прагрэсіўнага ў нашай прамысловасці — набылі небывалы размах. Не было цэха, брыгады, змены, работніцы, якія-б не прынялі ўдзелу ў спаборніцтве. Са стаханаўцаў, наватараў вытворчасці пачалі мы папаўняць кадры брыгадзіраў, майстроў, начальнікаў цэхаў і змен.

На індывідуальным пашыве добра працавала Галіна Васільеўна Петрушкевіч. Яна сістэматычна выконвала нормы, здавала прадукцыю першым гатункам. Гледзячы на новую мадэль дамскага паліто, якую яна прыгожа выканала, я падумала, што з Петруш-

кевіч выйдзе добры майстар, і спытала:

— Галіна Васільеўна, можна масавым пашывам асвоіць такі фасон?

Падумаўшы, яна адказала:

— Можна, калі даручыць вопытным майстрам.

І вось мы вылучылі Петрушкевіч брыгадзірам ленты на пашыву дамскіх паліто. Галіна Васільеўна цярдліва перадавала свой вопыт маладым работніцам, вучыла іх чыстаце, акуртанасці. Праз два месяцы яе брыгада асвоіла пашыв, а ў жніўні перавыканала план па выпуску і якасці прадукцыі.

А майстрам ленты на пашыву мужчынскага паліто вылучылі стаханаўку Валю Каржанеўскую. Ёй прышлося цяжкавата, бо ленту ўкамплектавалі новымі работнікамі. Кожны раз пасля работы яна вучыла маладых швей, абмяркоўваючы з імі вынікі дня. Два месяцы патрабавалася, каб брыгада асвоіла асартымент. Нядаўна ёй прысвоена званне брыгады выдатнай якасці. Імя Каржанеўскай Валі красуецца на гарадской Дошцы гонару са званнем «Лепшая швея горада».

Так стварыўся новы пашывачны цэх; начальнікам яго прызначылі ўмелага арганізатара т. Гітліну. Зараз цэх займае першае месца ў спаборніцтве па фабрыцы. У цэху 140 стаханаўцаў. Сярэдняя норма выпрацоўкі складала 133 процанты. А два месяцы назад не было тут ніводнай спецыялісткі-швей! Так кіруюць работай жанчыны — камандзіры вытворчасці.

У барацьбу за павышэнне якасці вырабаў, за асваенне новых відаў верхняга плацця мы ўцягнулі ўвесь калектыў фабрыкі. Вялікую дапамогу ў гэтым аказалі нам старыя, кадравыя работніцы. Яны маюць багаты вопыт і памятаюць, як працавала фабрыка да вайны.

П. Саравайская працуе на фабрыцы больш дзесяці год і аддае маладым увесь свой вопыт і веды. Дырэкцыя вылучыла яе майстрам ленты швейнага цэха. Яна хутка падмеціла слабых месцы: калі стаханаўкі перавыконвалі норму, то асобныя работніцы не спраўляліся з ёю. Майстар шмат займалася з адстаючымі, дапамагала

ім аўладаць прыёмам работы стаханавак. І ў выніку яе ленту ў соцыялістычным спаборніцтве па фабрыцы заняла першае месца. Вытворчы план выконвае на 110 процантаў.

Крок за крокам калектыў асвойваў усё новыя віды вырабаў, паляпшаў якасць прадукцыі. Шмат працавала і закройшчыкі. Яны асвоілі 37 фасонаў, давалі асартымент да 33 відаў. Шырока прымяняючы метады Лідзіі Карабелнікавай, дабіліся эканоміі сыравіны. За восем месяцаў эканомлена 4 604 метры баваўнянай і 484 метры шарсцянай тканіны. На гэтай сыравіне цэх працаваў адзін дзень. З яе пacroена і пашыта 1150 баваўняных і 160 шарсцяных касцюмаў.

Я расказала аб рабоце двух цэхаў, а ў нас іх шмат: дзіцячай вопраткі, жаночага плацця, касцюмаў і г. д.

Шэсць год назад на месцы фабрыкі былі руіны, а зараз цэхі абсталяваны навейнай тэхнікай. Замест аднаго двухраднага механізаванага канвеера, якім ганарылася фабрыка нават да вайны, — працуюць сем. Швейныя машыны 31 класа заменены хуткаходнымі.

90 процантаў работнікаў фабрыкі — жанчыны. Сярод іх ёсць і маці. Таму ў першую чаргу мы паклапаціліся адкрыць дзіцячыя яслі і сад. Яслі к канцу года будуць расшыраны на 140 месц і пачнуць працаваць у дзве змены.

Дзіцячы сад наведваюць 80 дзяцей, з іх 25 — стацыянарную групу. Яслі і дзіцячы сад добра абсталяваны. Дзяцей кормяць чатыры разы ў дзень, клапатліва і ўважліва даглядаюць. Летам каля трохсот дзяцей адначываюць на дачы, у піонерлагерах.

На сходзе, прысвечаным вынікам работы за поўгоддзе, выступіла стаханаўка Паша Піражкова.

— Я выканала дзесяцігадовую норму выпрацоўкі за чатыры з паловай гады. Такой перамогі дабіліся яшчэ дзевяць стаханавак фабрыкі. Некаторыя выканалі па 5 — 7 гадавых норм. Так працуюць людзі, якія жывуць інтарэсамі фабрыкі. Мы маем усе ўмовы для стаханаўскай работы. Вазьміце нашу сталовую — чыстая, прасторная, светлая. І абеды добрыя,

і абслугоўванне хуткае. Або інтэрнат для моладзі — любое прадпрыемства пазайздросціць! У кожным пакоі добрыя ложка, па два камплекты бялізны, тумбачкі, шафа. Ёсць дзе адначыць! Пры інтэрнаце — пральня. Для сямейных таксама ёсць дамы. Фабрыка мае шэсць тысяч квадратных метраў жылой плошчы. Яна клапоціцца аб нас, і мы павінны не забываць яе інтарэсаў.

Не выступленне падтрымалі многія работніцы. Яны гаварылі і аб бібліятэцы, і аб чырвоным кутку, і аб вольным часе моладзі, і аб фабрычным доме адначынку, так званым прафілакторыі.

Дарэчы, адкрыты ў мінулым годзе прафілакторый карыстаецца вялікай папулярнасцю. Пасля работы на вытворчасці работніцы адначываюць тут у чыстых, утульных пакоях, атрымліваюць добрае харчаванне. Пудэўка каштуе 780 рублёў, але работніца плаціць толькі 180, астатняя сума ідзе за кошт дзяржавы. На ўтрыманне прафілакторыі штогод адпускаецца 120 тысяч рублёў. Сёлета тут адначыла 155 чалавек, у першую чаргу стаханаўцаў.

Фабрыка ўпэўнена набірае тэмпы. У жніўні выпрацавала звыш плана трыццаць тысяч вырабаў — на 229 тысяч рублёў. Намнога перавышан і расшыран асартымент, асабліва дзіцячай вопраткі.

Мы ведаем, што нам прыдзецца яшчэ нямала папрацаваць, каб прадпрыемства дасягнула даваеннай магутнасці. Але мы ўпэўнены, што дружны, згуртаваны калектыв фабрыкі яшчэ вышэй узніме якасць прадукцыі і часць фабрычнай маркі.

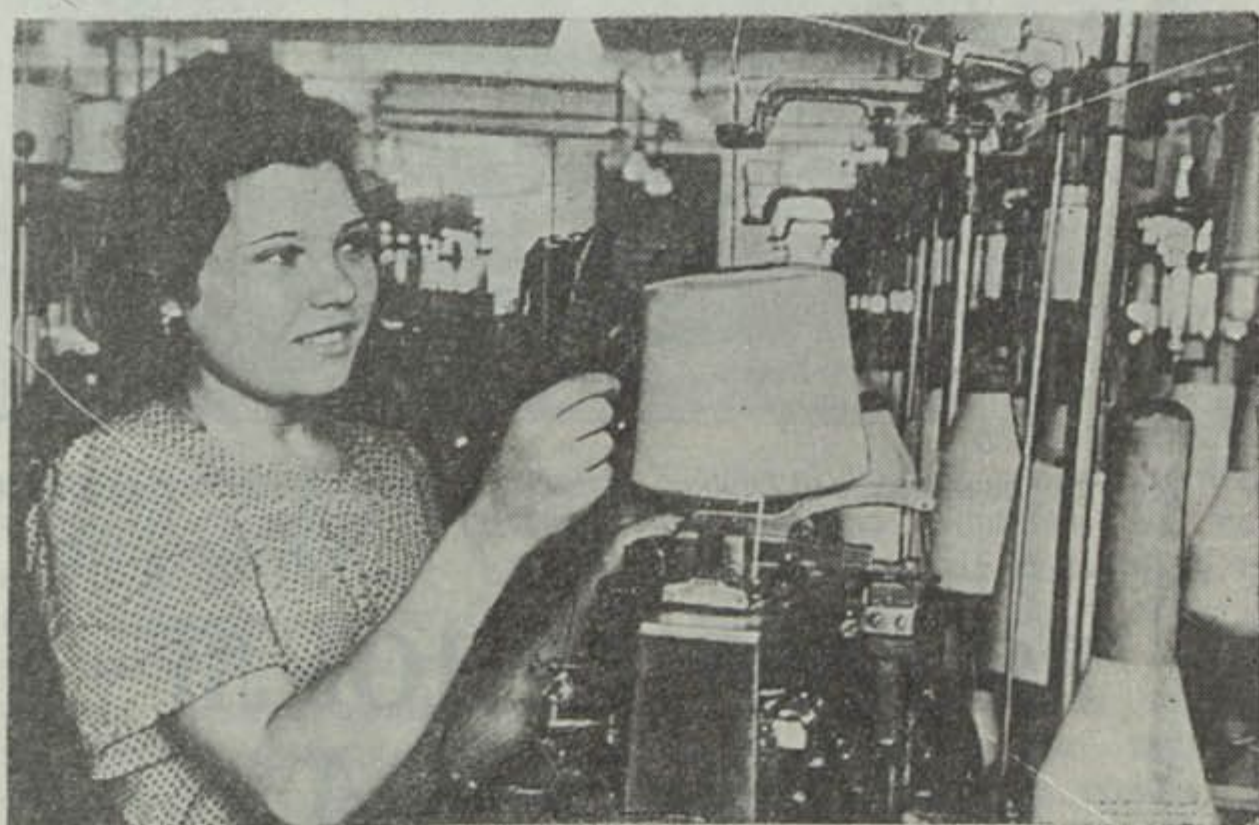
А. МАУРЫНА,

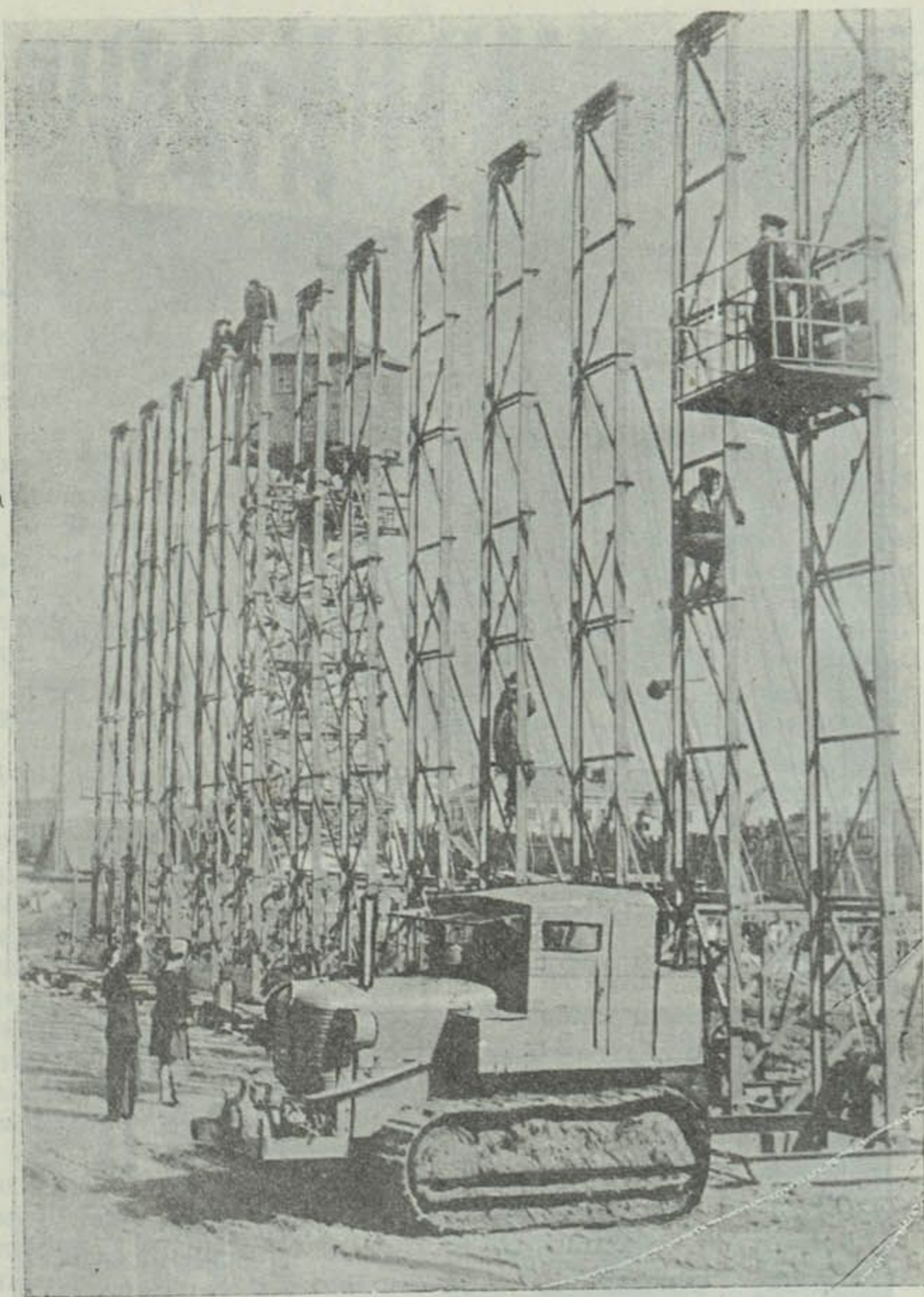
дырэктар швейнай фабрыкі «Сцяг індустрыялізацыі». г. Віцебск.

★

На здымках (зверху ўніз): Стаўшы на стаханаўскую вахту міру, машыніст-этыкіроўшчыца Барысаўскага фанерна-запалкавага камбіната Ніна Хацкевіч штодня выконвае па паўтары нормы; Вязальшчыца Яўгенія Клімчык — стаханаўка панчошнага цэха Гомельскай фабрыкі «8-е сакавіка», працуючы на 17 машынах, выконвае план на 175 процантаў; Па 75 цэнтнераў табаку з плошчы ў 3 гектары сабрала сёлета звяно Ганны Лямцавай (калгас «Чырвоны шлях» Уваравіцкага раёна Гомельскай вобласці). На першым плане: Ганна Лямцава (справа) і член яе звяна Лукер'я Амялянчык аглядаюць табак перад уборкай.

Фото Л. Эйдзіна, М. Мінковіча, Ф. Бачылы.

Монтаж мачтавых пад'ёмнікаў для «Куйбышэўгідрабуда» на Нова-сібірскім заводзе будаўнічых машын.
(Фотахроніка ТАСС)

ВЯЛІКІЯ БУДОЎЛІ КОМУНІЗМА

З НАЙГЛЫБЕЙШАЙ патры-
тычнай гордасцю сустраў со-
вецкі народ настановы ўрада
аб будаўніцтве новых магутных
гідроэлектрастанцый — Куйбышэў-
скай, Сталінградскай, Кахоўскай і
абвадніальных каналаў у Туркменіі,
Паўднёвай Украіне і Паўночным
Крыме.

Новыя гіганцкія будоўлі яшчэ вы-
шэй узнімуць эканоміку нашай краі-
ны, яе тэхнічную культуру, дадуць
танную электраэнергію прамысловым
цэнтрам, палегчаць працу калгаснага
сялянства, палепшаць умовы жыцця
працоўных. Волга-матушка, як здаў-
на яе называе рускі народ, стане

яшчэ больш суднаходнай, шырэй
звязанай з прамысловымі цэнтрамі.
Знізіцца кошт перавозак, зэканоміць
ца велізарная колькасць вугалю.

Будаўніцтва буйнейшых у свеце
гідроэлектрастанцый і абвадніальных
сістэм, дастойных вялікай сталінскай
эпохі, стала магчымым толькі ў краі-
не пераможнага сацыялізма, на базе
высокай тэхнікі ў прамысловасці і
сельскай гаспадарцы. Савецкія людзі
і ўсё перадае чалавецтва свету ба-
чаць у іх выражэнне магутнасці со-
вецкай дзяржавы і яе міралюбівай
палітыкі, непахіснай волі да мірнага
жыцця.

Магутнасць Куйбышэўскай і

Сталінградскай гідроэлектрастанцый
складзе каля 4 мільёнаў кіловат. У
сярэчні па воднасці год яны будуць
выпрацоўваць каля 20 мільярдаў кі-
ловат-гадзін электраэнергіі, або
больш палавіны той колькасці, якую
выпрацоўвалі ўсе электрастанцыі на-
шай краіны ў 1938 годзе. Куйбышэў-
ская і Сталінградская электрастан-
цыі будуць штогод выпрацоўваць
больш электраэнергіі, чым усе элек-
трастанцыі такой краіны як Італія,
або Швецыя з Швейцарыяй, разам
узятая. Кожная з новых электра-
станцый у некалькі раз перавысіць
магутнасць Днепрагэса. Будуля раз-
лічана на пяць год. Такія тэмпы маг-
чымы толькі ў нас — у краіне пла-
навай сацыялістычнай гаспадаркі. Аб
іх не можа марыць ні адна капіталі-
стычная краіна. Значна меншыя гід-
ратэхнічныя аб'екты будуцца там
дзiesiąткі год. Гідравузел на рацэ Тэ-
несі амерыканцы не могуць закон-
чыць на працягу 35 год. На ўзгад-
ненне праекта будаўніцтва электра-
станцыі Боулдэр-Дэм у ЗША спатрэ-
білася каля 9 год законадаўчай ва-
зіні з сямю штатамі, на тэрыторыі якіх
працякае рака Коларада.

Значэнне новых магутных гідро-
электрастанцый у тым, што яны
дазваляць яшчэ вышэй узняць эка-
номіку нашай краіны, выкапаць на-
мечаную таварышом Сталінным у яго
гістарычнай прамове 9 лютага 1946
года праграму: дасягнуць штогоднюю
вытворчасць чыгуну да 50 мільёнаў
тон, сталі — да 60 мільёнаў тон,
здабычу вугалю — да 500 мільёнаў
тон, нафты — да 60 мільёнаў тон.
«Толькі пры гэтай умове, — гаварыў
таварыш Сталін, — можна лічыць,
што наша Радзіма будзе гарантавана
ад усякіх выпадковасцей».

Вялікіх поспехаў дабіўся савецкі
народ у пасляваеннай пяцігодцы. Ён
ганарыцца адноўленымі фабрыкамі і
заводамі, адбудаванымі гарадамі
і сёламі. Гіганцкія будоўлі на Волзе,
у Туркменіі, на Украіне, у Крыму —
частка плана другой пасляваеннай
пяцігодкі. За ажыццяўленне яго з
вялікай радасцю бярэцца савецкі
народ. З усіх куткоў неабсяжнага
Савецкага Саюза ідуць словы бяз-
межнай удзячнасці вялікаму
Сталіну — патхніцелю і арганізата-
ру найвялікшых пераўтварэнняў на
зямлі ў імя шчасця народа.

Новыя гідроэлектрастанцыі поўнас-
цю задаволяць усе патрэбы Масквы,
яе рознастайнай гарадской гаспадар-
кі. Будуць электрыфікаваны ўсе чы-
гункі Маскоўскага вузла, усе бліж-
нія і далнія падыходы да сталіцы.

Электраэнергіяй будзе забяспеча-

на прамысловасць Куйбышэва, электрыфікаваны чыгункі, абводнен мільён гектараў зямель Заваложжа, укаранена электраворыва ў земляробства...

Сталінградская электрастанцыя даець дадатковую электраэнергію Цэнтру, Паваложжу і Цэнтральна-Чарназёмным абласцям. Паўднёвыя раёны Заваложжа, пустыннымі і поўпустыннымі раёны Прыкаспія, Сарпінская нізіна, Чорныя землі, Нагайскі стэп атрымаюць магчымасць інтэнсіўнага развіцця земляробства. Узняўшы лесаахоўныя поласы, здзейсніцца спрадвечная мара людзей аб палепшанні кліматычных умоў, аб гарантыі ад сухавея.

Наша партыя і ўрад не раз узялі пытанні барацьбы з засухай. Яшчэ ў 1921 г., калі Паваложжа пацярпела ад засухі, па прапанове Леніна распрацоўваліся адпаведныя меры. У 1924 г. таварыш Сталін пісаў аб утварэнні меліярацыйнага кліна на зоне Самара — Саратаў — Царыцын — Астрахань — Стаўрапаль: «Гэта будзе пачатак рэвалюцыі ў нашай сельскай гаспадарцы». На XVII з'ездзе партыі таварыш Сталін ставіў задачу абваднення Заваложжа. Другая сусветная вайна не дазволіла прыступіць да ажыццяўлення намераных планаў. Будаўніцтва гідраэлектрастанцый на Волзе карэнным чынам зменіць аблічча Заваложжа і Прыкаспія.

Найвялікшым у свеце ірыгацыйным збудаваннем з'яўляецца Галоўны Туркменскі канал працягласцю ў 1100 кілометраў, што прыблізна роўна адлегласці ад Масквы да Сталінграда. Ён абводніць 1 мільён 300 тысяч гектараў новых зямель і да 7 мільёнаў гектараў пасвінчаў пустыні Кара-Кумы. Канал поўнаасцю забяспечыць насельніцтва піццёвай вадой, дазволіць азеляніць населеныя пункты, стварыць лесаахоўныя поласы. Воды Аму-Дар'і насыцяць вільгаццю няскі Кара-Кумаў. На абводненых землях вырастуць буйныя калгасы і саўгасы, новыя гарады і населеныя пункты, на зялёных прасторах выйдучь незлічоныя табуны коней і вярблюдаў, атары каракульскіх авечак.

Кахоўская гідраэлектрастанцыя на Дняпры, Паўднёва-Украінскі і Паўночна-Крымскі каналы дадуць магчымасць абвадніць звыш трох мільёнаў гектараў зямлі. У паўднёвых засушлівых раёнах Украіны і паўночных раёнах Крыма будуць створаны ўмовы для вырошчвання высокіх і ўстойлівых ураджаяў, хуткага развіцця высокапрадуктыўнай жы-

Ліставоз гомельскага шклянага завода імя Сталіна Дар'я Цімашэнка. У спарорніцтве за дастойную сустрэчу 33-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі яна штодня выконвае сваю норму на 180 процантаў.

Фото І. Пікмана

вёлагадоўлі. На абводненых землях Херсонскай, Запарожскай, Нікалаеўскай і Днепрапятроўскай абласцей будзе ўкараняцца культура бавоўны, буйным коласам зашумяць неабсяжныя масівы пшаніцы. Гідраэнергія палегчыць працу ў земляробстве, павялічыць прыбыткі калгаснікаў. Гіганцкая сіла Дняпра будзе служыць на карысць чалавеку.

Будоўлі камунізма маюць і сусветна-гістарычнае значэнне. Працоўныя ўсіх краін бачаць у іх упэўнены поспех савецкага народа да камунізма, яго непахісную волю да творчай працы, да міру ва ўсім свеце.

«... Калі Расія, — гаварыў В. І. Ленін, — пакрыецца густой сеткай электрычных станцый і магутных тэхнічных абсталяванняў, то наша камуністычнае гаспадарчае будаўніцтва стане ўзорам для будучай сацыялістычнай Еўропы і Азіі».

Пастановы Савета Міністраў СССР аб будаўніцтве новых гідраэлектра-

станцый і абвадняльных сістэм савецкі народ успрыняў, як новую праяву сталінскіх клопатаў аб чалавеку, як кроўную справу. У ім прымуць удзел мільёны. Ужо зараз тысячы мужчын і жанчын бяруць на сябе абавязальствы датэрмінова выканаць вытворчыя заданні і ўжо даюць звышпланавую прадукцыю для новабудоўляў. Аб жаданні дапамагчы новабудоўлям заяўляюць металургі Данбаса і сібірскія сталевары, нафтавікі Баку і лесарубы Беларусі. Меры дапамогі волжскім новабудоўлям наменлі навуковыя работнікі многіх інстытутаў Татарыі. І так ва ўсіх гарадах і сёлах Савецкага Саюза.

Вялікае імкненне савецкага народа да ўмацавання сацыялістычнай Радзімы, уздыму яе эканомікі і культуры — верная гарантыя таго, што новыя грандыёзныя задачы будуць выкананы. Няма такой сілы ў свеце, якая-б спыніла наш рух уперад, да камунізма.

Расказ А Б С В А І М

НАША РАДАСЦЬ

НАШ калгас носіць імя вялікага Леніна. Добра сумленна, з любоўю працуем мы на калгасным полі, вырошчваем багаты ўраджай, будзем сабе заможнае і культурнае жыццё.

Сёлета на плошчы ў 118 гектараў у сярэднім сабралі па 17 цэнтнераў збожжа. Ніколі тутэйшая зямля не ведала такіх ураджаяў! Адобнейшае збожжа паставілі дзяржаве, засыпалі насенны фонд, разлічыліся з МТС.

Даўно вядома: калі ў калгаснікаў спорыцца праца, тады і гаспадарка мацнее і багачце прыходзіць у дамы. Так і ў нас. З палывымі работамі справіліся добра, прышоў час заняцца будаўніцтвам: паставілі новы збожжахавальнік, дабудуем абору на 54 галавы.

Багаты вышаў у нас працадзень. Авансам атрымалі па паўтара кілограма збожжа. Будзем мець яшчэ столькі. Некаторыя калгаснікі выпрацавалі па 300 працадзён, а па 150 — вельмі многія. Аднаго збожжа ланы атрымалі амаль па 500 кілограмаў.

За самаадданую працу ў калгасе ўзнагароджаны: Вольга Васільеўна Казак — ордэнам «Знак пачёта», я і Кацярына Асінік — медалямі «За трудовое отличие», а Антон Антонавіч Багданчук — медалем «За трудовую доблесть».

Пры панскай Польшчы мы і не марылі пра багатае жыццё. А савецкая ўлада прынесла нам заможнасць, свабоду і радасць. Калгаснае дзякуй ураду за клопаты!

Калгасніца Г. І. АСІНІК.
Брэсцкая вобласць, Івацэвіцкі раён.

Кіраўнік хора ўзбудыненага калгаса імя Леніна (Рэчыцкі раён Гомельскай вобласці) — заслужаны дзеяч мастацтваў БССР — Тацяна Лапаціна (у цэнтры) са сваімі харысткамі.

Фото В. Лупейкі (Фотахроніка БЕЛТА).

ДЗЯКУЙ РОДНАМУ СТАЛІНУ

ШМАТ я зведала гора, пакуль старонка наша пад Польшчай была. Як кашмарны сон, успамінаю той час, калі карміліся мы з поўгектара зямлі, кланяліся багаццем, каб каня на адработак далі, хлеба пазычылі... Уступіўшы ў калгас, я адчула сябе поўнапраўным гаспадаром і быццам на 20 год памаладзела.

Я — член палыводчай брыгады. Старанна працую і нормы перавыконваю. Маю ўжо шмат працадзён, ладны аванс атрымала. Заможна жыве мая сям'я.

Нашы людзі апанілі маю адданасць калгасу і аказалі высокае давер'е: выбралі дэпутатам сельсовета і засядацелем народнага суда. А сёлета ў Маскве даведзілі пра маю працу ў калгасе і ўзнагародзілі медалем «За трудовое отличие».

Жыву я ў новай чыстай хаце з электрычным святлом. Слухаю па радыё Маскву. Старэйшая дачка на бухгалтара вышла, меншая ў пятым класе вучыцца. І за святло ў маёй хаце, і за заможнасць, і за тое, што дзеям дарога ў навуку адкрыта, шлю самыя цёплыя словы ўдзячнасці роднай савецкай краіне, дарагому таварышу Сталіну. У адказ за высокую павагу да мяне і ўзнагароду абяцаю яшчэ старанней, яшчэ лепш працаваць.

Лізавета ЛЯТКО.
Калгас імя Жданава Крывіцкага раёна
Маладзечанскай вобласці.

Я ПАЗНАЛА ШЧАСЦЕ

ПАШТАЛЬЁН часта прыносіць мне лісты ад сына Валодзі. Піша сын пра сваю службу ў арміі, пра сваіх таварышоў і ніколі не забывае спытаць, ці добра ідуць нашы справы калгасныя. І не дзіва. Наша ацэль вельмі маладая, і працаваць калектыўна, можна сказаць, мы яшчэ толькі вучымся. Але вучымся, здаецца мне, паспяхова.

Зямлі ў нас пры панскай Польшчы было 2 гектары. А сям'я немалая: чацвёрэ дзяцей, старыя бацькі, ды мы з мужам. Працавалі без адпачынку: больш на чужых абшарах, чым на сваёй латачцы. Пакуль гаспадар быў дома, хлеб посны елі, а як пасадзілі мужа ў турму за палітыку, дык толькі ў свята мелі чорны праснак, а штодня — бульбу з саладухай. Шмат маг-ла-б расказаць пра жыццё пры панах-ліхадзеях, ды не хочацца балючае чапаць.

Сёння жыву, як у казцы. Дзень мае ўсе пісьменныя, добра зарабляюць — хто ў калгасе, хто на вытворчасці ў Пінску. Мяне нядаўна вылучылі загадчыкам жывёлагадоўчай фермы. І хоць год мне ўжо багата, люблю працаваць на роднай калгаснай гаспадарцы. Прыбыткі нашы растуць год ад году. Сёлета аднаго хлеба атрымала з сына 5 тон. Я з радасцю гляджу наперад, бо ведаю, што пры перадавой аграгатацы нашы ўраджай небывала ўзрастуць. Ужо цяпер мы збіраем па 15 цэнтнераў з гектара. Бачу нашы фермы з заводскімі малочнымі каровамі, свіннямі, тонкаруннымі авечкамі, высокатаварнай птушкай, добрымі гаспадарчымі пабудовамі...

Аб светлых сённяшніх днях і аб далейшых нашых планах раскажваю ў пісьмах сыну-салдату. Хай чытае таварышам. Хай увесь свет ведае, што я — былая батрачка Вольга Сергяюк — пры калгасным ладзе стала чалавекам.

В. СЕРГЯЮК, калгасніца сельгасарцелі
імя 17 верасня. Пінская вобласць,
Жабчыцкі раён

калгасні жышці

ЗБЫЛАСЯ МАРА

КАЛІ яшчэ невялічкай дзяўчынкай хадзіла я ў пачатковую школу, мяне моцна вабілі машыны. Любіла глядзець, як працуе мятарыя, жніярка, трыер, магла гадзінамі прастойваць у стайцы басаногіх хланчукоў, назіраючы, як механік з трактарыстам разбіраюць і збіраюць матор. Нярэдка маці сілком адводзіла мяне ад машын і прымушала брацца за кніжку. Ужо тады я цвёрда рашыла: буду механізатарам.

Вайна перашкодзіла мне. У Гомельскую школу механізатараў сельскай гаспадаркі змагла я паступіць толькі ў 1945 годзе. Вучыцца старалася. Шмат перачытала тэхнічнай літаратуры. Скончыўшы школу, стала памочнікам знатнага камбайнера Ястрабава, з якім працавала тры гады. А з 1948 года вяду самастойна камбайн «Комунар». Свой аграгат ведаю добра: амаль шэсць год практыкі — гэта багаж.

Вялікую ролю ў маім жыцці адыгрывае сацыялістычнае спаборніцтва. Я стала спаборніцаць з лепшымі камбайнерамі нашай МТС. Летась працавала ў калгасе імя Сталіна, дзе ўбрала 370 гектараў пасаваў. Сёлета калгас узбуйнены. Раздолле камбайну на бязмежным полі! Я перакрыла леташнюю выпрацоўку і перавыканала дзяржаўны план. Трактарысты Рубан і Баржанкоў і памочнік Барась Павел, якія працуюць разам са мной, таксама маюць немалую практыку. Трактар працуе без паломак, няспраўнасці аграгата ліквідую хутка. Я задаволена работай маіх памочнікаў. І калгаснікі, мне здаецца, задаволены нашай брыгадай.

Еўдакія КРУПЕЙЧАНКА,
Гомельская вобласць, Лоеўская МТС.

Звяно Героя Соцыялістычнай Працы Надзеі Філіпавай (калгас «Чырвоная Дуброва» Рагачоўскага раёна Гомельскай вобласці). Злева направа: Н. Падольцава, А. Куцапалава, К. Назарава, Н. Філіпава.

Фото А. Чмырова.

Комсомолка Надзея Дзярганава з калгаса імя Свядлова Жлобінскага раёна Гомельскай вобласці — пераможца па бегу на 100 метраў і па прыжках у даўжыню з разбегу на 2-ой усебеларускай спартакіядзе сельскай моладзі ў Гомелі.

Фото Л. Эйdzіна і Л. Папковіча.

ЖЫВЕМ ЗАМОЖНА

ПАКУЛЬ жыла аднаасобна, не снілася мне, што можа так спорыцца праца ў арцелі.

То-ж зусім нядаўна ў нашай вёсцы кожны гаспадар жыў, як барсук у сваёй норцы, за працай свету не бачыў.

У калгасе працуем мы калектывам. Нам дапамагаюць машыны. Я адчуваю, што ўсе мы нібы парадніліся, бо добра ўсведамляем адзіную мэту. Нашы людзі працавітлыя. Па норме трэба было вырываць у дзень па 12 сотак лёну, а Мар'я Вусько, Ганна Сняткова, Юзэфа Казарын, Мар'я Пяцько і многія іншыя вырывалі па 20—24 соткі. Норма вязкі — 600 снапоў, а нашы стаханаўкі звязвалі па 1 000—1 400. І на кожнай рабоце людзі стараюцца перавыканаць дзённую норму.

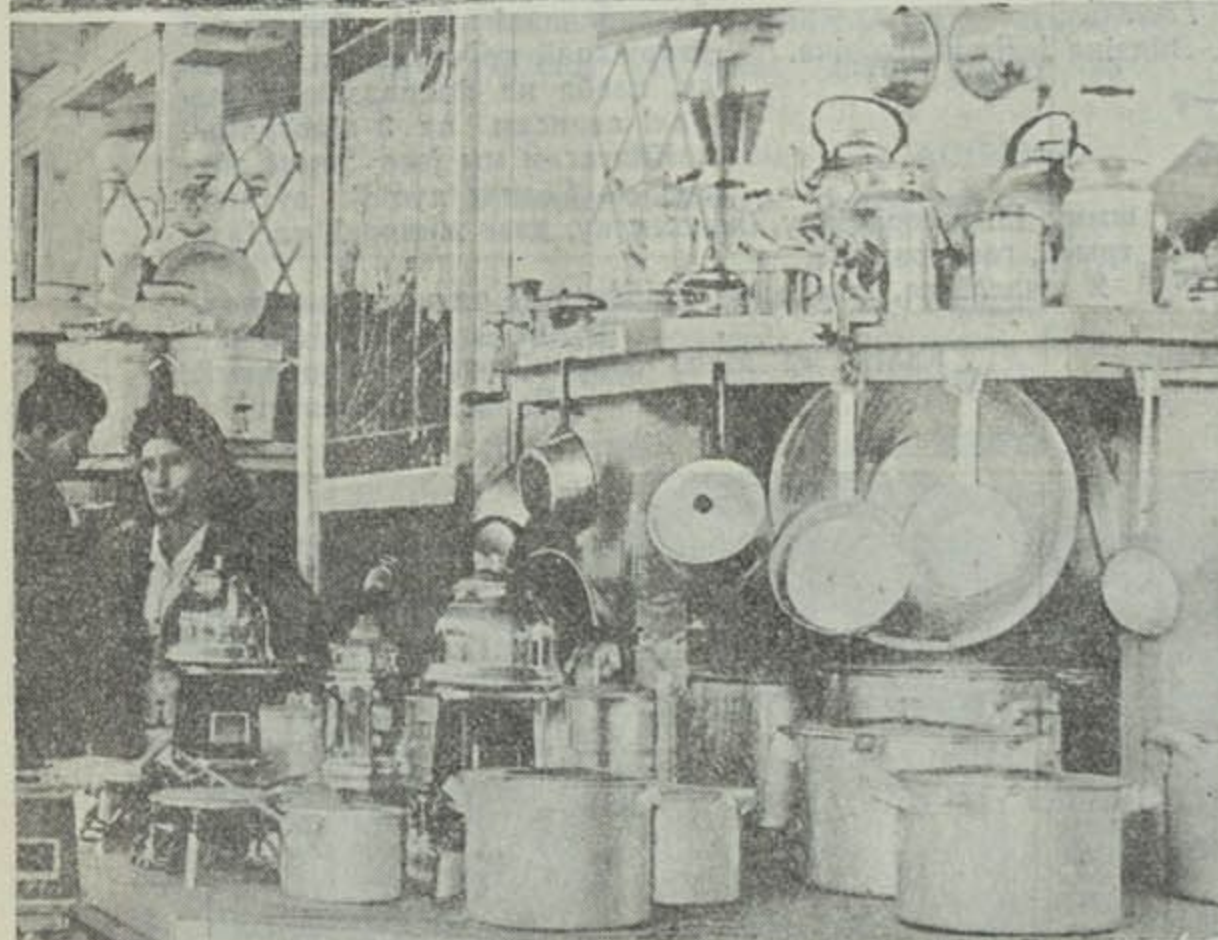
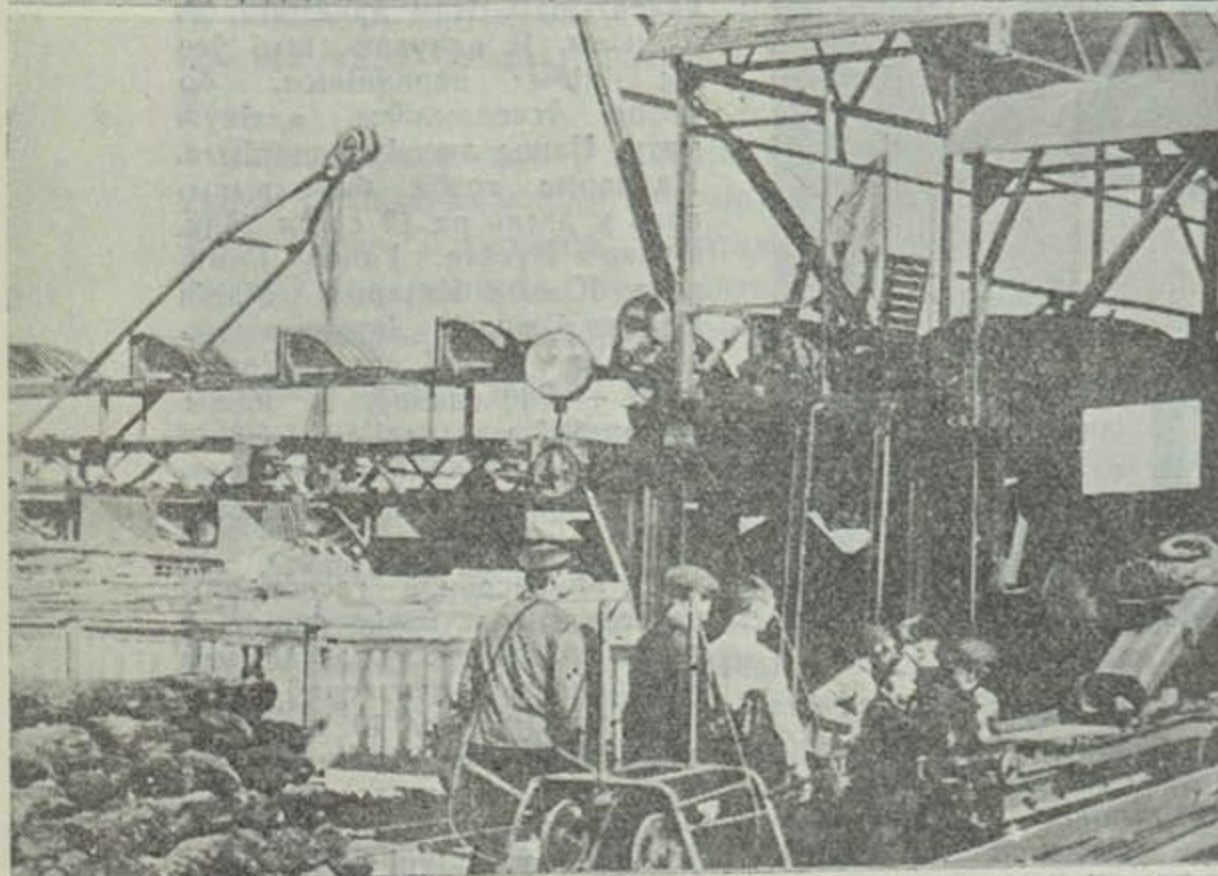
На аднаасобнай гаспадарцы не ведалі мы такіх ураджаяў, як на калгаснай. Сёлета жыта ўраджыла па 18 цэнтнераў з гектара, пшаніца — па 19, ячмень — па 15, авёс — па 21. А калі гэта было, каб да першага верасня быў змалочаны ўвесь ураджай? Мы яшчэ ў жніўні змалацілі і ўпарадкавалі ўсё збожжа, з дзяржавай поўнасю разлічыліся, хлеба на працэдзень атрымалі авансам па 3 кілограмы.

Калгасам мы ўжо шмат збудавалі. Сёлета купілі аўтамашыну, ільноцерабілку, ільномялку, дзве жніяркі, касілку, трыер, гонтарэзку.

Я шчаслівая, што живу і правую ў наш радасны век.

Валянціна КРАСНОВА,
Калгас «1 Мая» Шаркаўшчынскага раёна
Полацкай вобласці.

На здымках (зверху ўніз): Наведвальнікі выстаўкі аглядаюць працоўна-стругальны станок вытворчасці мінскага завода імя Варашылава; Багерна-элеватарная машына БЭП-3 вытворчасці гомельскага завода «Рухавік рэвалюцыі»; у павільёне Міністэрства мясцовай прамысловасці.

Магутны росквіт прамысловасці

У Мінску на Цэнтральнай плошчы, прыбранай і велічнай, раскінулася Рэспубліканская прамысловая выстаўка.

Пасярод выстаўкі — манумент вялікага Сталіна. Яму, любімаму правяду і другу, рапартаў сёння Мінск і Гомель, Віцебск і Бабруйск — уся Беларусь аб сваіх дасягненнях у галіне прамысловасці.

За пасляваенныя гады далёка ўперад пайшла наша рэспубліка. Беларускія заводы і фабрыкі выпускаюць сельскагаспадарчыя машыны, грузавікі і цягачы, веласіпеды, станкі і сотні іншых відаў прадукцыі, якія сёння мы бачым на выстаўцы.

Машыны «Гомсельмаша» — ільнотрапальная, поўскладаная малатарня і кудзелепрыгатавальная — вызваляюць шмат рабочых рук. «Карысныя, добрыя машыны», — запісалі ў кнізе водзыхаў дэлегаты беларускіх палёў. На іх працуюць далёка за межамі рэспублікі, і адсюль у адрас «Гомсельмаша» ідуць удзячныя водзыхы аб яго прадукцыі.

Пабліскаваючы яркачырвонай эмаллю, стаяць трактары Мінскага трактарнага завода. Хутка Беларусь трактары сваёй маркі пашле і на палі брацкіх рэспублік. Яны прыстасаваны не толькі для ворыва, але і для міжрадкавай апрацоўкі раслін з рознай даўжынёй сцябла. «У Саюзе няма яшчэ трактараў такой канструкцыі, — з гордасцю гавораць трактаразаводцы. — Упершыню яны сыйдуць з пляцоўкі нашага завода».

Нібы казачныя асілкі, стаяць у цэнтры выстаўкі грузавы аўтамабіль-самазвал і цягач з прычэпам — узоры прадукцыі Мінскага аўтазавода.

Выдатны падарунак падрыхтаваў нашым дзецям калектыў Мінскага велазавода. Ён экспаніруе цудоўныя веласіпеды для падлеткаў: «Арлёнка» для хлопчыкаў і «Ластачку» для дзяўчынак.

Беларусь пасляваенная — рэспубліка рыштванняў. Грандыёзнымі будаўнічымі пляноўкамі выглядаюць

нашы гарады. Прадпрыемствы Міністэрства будматэрыялаў, якія забяспечваюць будаўнічыя пляцоўкі, прадставілі мноства экспанатаў. Тут і чараніна, і кафлі, і керамічныя блокі, і пустацеля цэглы, і штучны мрамар. Шырока прадстаўлены розныя прыстасаванні, якія палігчаюць працу будаўнікоў.

У рэспубліцы з кожным днём расце выпуск тавараў шырокага спажывання. Аб гэтым сведчаць прыгожыя і багатыя стэнды міністэрстваў харчовай, мясцовай і лёгкай прамысловасці, прамысловай кааперацыі, Беларускага саюза. Прыгожае адзенне, добры абутак, выдатная мэбля, малынічныя дываны — усё гэта робіцца рукамі нашых рабочых і работніц, на нашых прамысловых прадпрыемствах, узброеных перадавой тэхнікай.

Амаль у кожным павільёне адзін са стэндаў аформлены з асаблівай любоўю. На ім — партрэты лепшых працаўнікоў, стаханавцаў-наватараў, якімі ганарыцца наша прамысловасць. Сярод іх — шмат жанчын: ткачых-многостаночніц, свідравальшчыц, стругальшчыц, токараў, аўтаматчыц, рабочы час якіх вымяраецца не гадзінамі, а хвілінкамі і секундамі.

Кожнае новае дасягненне прамысловых прадпрыемстваў Беларусі — вынік самаадданай творчай працы многатысячнай арміі стаханавцаў.

За месяц прамысловую выстаўку наведалі дзесяткі тысяч мінчан, сотні экскурсій з розных гарадоў і сёл Беларусі. І кожны пакідаў яе з пачуццём гордасці за сваю рэспубліку — краіну станкоў і складаных машын, краіну высокаразвітай мясцовай і лёгкай прамысловасці. Выстаўка з'явілася сваясаблівай справядчай работніцаў прамысловасці перад усёй рэспублікай.

Пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі наша рэспубліка хуткімі тэмпамі расце, развіваецца і ў брацкім саюзе з іншымі рэспублікамі гіганцкімі крокамі ідзе да камунізма.

Наведвальнікі аб выстаўцы

Выстаўка выклікае велізарную гордасць за нашу краіну, за нашу высокаразвітую прамысловасць.

БЯЛЯЕВА.

Вельмі спадабаўся абутак і мэбля. Радуе вока цудоўная аддзелка шафаў, буфетаў, драўляных ложкаў. Больш такіх рэчаў у нашых магазінах!

Работніца фабрыкі імя Кагановіча БАЧАРАВА.

Вялікае ўражанне зрабіла на нас прадукцыя заводаў Міністэрства будматэрыялаў — добра якасныя керамічныя блокі, чараніца, кафля, пустацеля цэглы. Захоплены аўтамабілямі і дамскімі веласіпедамі, якія вырабляюцца мінскімі заводамі.

КАРАВАЕВА, ПРАХАРЭНКА.

Мне вельмі спадабаліся машыны, выпушчаныя заводам «Гомсельмаш» — ільнотрапальная, мяльнатрапальная, малатарня МК-1100 і асабліва саломасіласарэзка. Гэтая машына ў нашым калгасе працуе вельмі добра. Я ўпэўнены, што ў далейшым завод будзе выпускаць яшчэ больш такой прадукцыі.

Калгаснік ФІЛІМОНАУ.

Захоплены дасягненнямі беларускай прамысловасці. Перакананы, што гэтыя дасягненні будуць расці з кожным годам. Узброеныя магутнай прамысловасцю, мы адстаім спразу міру ва ўсім свеце. Няхай жыве наш родны і любімы праводыр таварыш Сталін!

Ад імя 47 экскурсантаў з Полацкай вобласці: ЯСЮКЕВІЧ, ГЛІНСКІ, ЯРУЦКІ.

Кандытарскія вырабы беларускіх фабрык.

Канструктар Віцебскага завода заточных станкоў Л.Дзія Іванайна Пятровіч (злева) знаёміць экскурсантаў з экспанатамі завода.

У павільёне Міністэрства мясцовай прамысловасці. Халадзільнік для магазінаў.

Фото Г. Бугаенкі, К. Якубовіча і А. Карніцкага

Актыўныя БАРАЦЬБІТЫ ЗА МІР

У АГУЛЬНАЙ барацьбе народаў за мір актыўная роля належыць працоўным краін народнай дэмакратыі.

На Маскоўскай сесіі Савета Міжнароднай дэмакратычнай Федэрацыі жанчын у лістападзе 1949 года генеральны сакратар Дэмакратычнага саюза жанчын Венгрыі Магда Іобору сказала: «Працоўныя краін народнай дэмакратыі пад кіраўніцтвам сваіх народных урадаў будуць соцыялізм — верны залог міру. Таму ў краінах народнай дэмакратыі барацьба за мір — гэта перш за ўсё вялікі ўздым творчай працы, і жанчыны ў гэтай барацьбе прадстаўляюць сабой вялікую сілу».

У Венгерскай народнай рэспубліцы, таксама як і ў іншых краінах народнай дэмакратыі, барацьба за мір — гэта барацьба за соцыялізм. Разам з усім народам у бітве за соцыялізм удзельнічаюць і венгерскія жанчыны, самааддана працуючы на фабрыках і заводах, на палях і ва ўстановах.

Нярэдка жанчыны з'яўляюцца ініцыятарамі новых метадаў працы. Работніца вагонабудаўнічага завода ў г. Двары Рык Іотэфне павяла барацьбу за эканомію матэрыялаў. Станок, на якім яна працавала, спажываў 5 кг масла ў дзень. Рык Іотэфне дабілася штодзённай эканоміі 3 кг масла. «Я была шчаслівая і гордая, — гаворыць работніца, — калі ў мяне ўпершыню засталася 3 кг масла... Ніколі я не думала, што праца можа прынесці такую радасць. Толькі цяпер я бачу, як змяніўся свет. Як добра, што ў нас прызнаюць і наважваюць працу, што ў нас няма цяпер аб'якавых да сваёй працы людзей».

Простая венгерская работніца Рык Іотэфне сказала праўду. Свет змяніўся. Аб гэтым гавораць палымяна і пераканаўча таксама і жанчыны новай дэмакратычнай Польшчы.

Польскія жанчыны маюць свой часопіс «Пшыяцюлка» («Сяброўка»). Жанчыны чытаюць яго з вялікай ахвотай, раіцца з ім, вырашаюць свае сумненні. Ча-

сопіс звярнуўся да сваіх чытачак з пытаннем: «Якія перамены да лепшага адбыліся з часу вызвалення Польшчы Совецкай Арміяй?» Неўзабаве рэдакцыя часопіса атрымала шмат лістоў. Вось вытрымкі з некалькіх лістоў, апублікаваных рэдакцыяй часопіса.

Марта Юзьявікова — жонка рабочага, маці двух дзяцей — піша: «Ты пытаеш, «Пшыяцюлка», што змянілася да лепшага? — Усё, усё змянілася да лепшага.

Перш за ўсё тое, што няма лепшых або горшых людзей, усе роўныя і маюць аднолькавыя правы. Другая вельмі выгадная перамена — мы можам не клапаціцца аб навуцы для нашых дзяцей, аб гэтым клапаціцца наша дзяржава. Нас, людзей цяжкой працы, вельмі радуе гонар і навага, якімі зараз акружаны мы, працоўныя людзі. Пасля сканчэння вайны мы дабіліся права на жыццё».

Казіміра Лукачык усё жыццё пакутвала ад рэўматызма і ніколі ў мінулым не мела магчымасці лячэння. Казіміра пісала рэдакцыі часопіса: «Ты пытаеш, якое ў нас зараз жыццё? — Добрае, а будзе яшчэ лепшае. Хворых лечаць у больніцах бясплатна. У былых графскіх палацах, якія раней не давалі ніякай карысці дзяржаве, цяпер — санаторыі для тых, над кім раней здэкаваліся, каго лічылі цёмнымі рабочымі валамі».

Гэтыя лісты з'яўляюцца выдатнымі дакументамі жыцця новай міралюбівай дэмакратычнай Польшчы, якая ступіла на шлях будаўніцтва соцыялізма.

Працоўная песня нясецца па схілах Балканскіх гор, па далінах руж, па палях, дзе ідзе зараз збор табаку. Працуе маладая вольная Балгарыя. Сваю працу яна прысвячае міру. Тэкстыльшчыцы Плёўдзіва перайшлі на абслугоўванне 8 станкоў, замест ранейшых 6. Іх прыкладу паследавалі ўсе тэкстыльшчыцы рэспублікі. У рух многастаночнікаў уключаюцца работніцы Сафіі, Габрова і іншых гарадоў Балгарыі. Працуючы на карысць сваёй радзімы, балгарскія жанчыны разам з усім народам спяваюць словы новага гімна:

«...Працуем мы ў шахтах, будзем заводы,
Шырокія нівы нам разам араць,
За нашу Радзіму, за шчасце свабоды
Гатовы жыццё мы і працу аддаць».

Гэты гімн — гімн усіх працоўных краін народнай дэмакратыі, усіх жанчын Албаніі, Румыніі, Польшчы, Чэхаславакіі... Яны пазналі шчасце свабоды, і яны нікому не дазваляць пасягнуць на гэтае шчасце.

Вось чаму жанчыны краін народнай дэмакратыі з такім энтузіязмам падпісалі Стакгольмскую Адазду аб забароне атамнай зброі.

Нядаўна ў Албаніі адбыўся Нацыянальны кангрэс прыхільнікаў міру. Старая Феруге Макалары, якая страціла на вайне адзінага сына, напросіла слова. Павольна ўзыйшла яна на трыбуну і спачатку сказала толькі тры словы: «Праклінаю падпальшчыкаў вайны!». Брыху супакоіўшыся, яна прадаўжала: «Імперыялісты хочунь вайны, але ў іх нічога не выйдзе, бо яны забываюць, што над імі вісіць пракляцце тысяч і мільёнаў маці, страціўшых сваіх дзяцей. Народы

свету хочуть міру і спокою. І мы будзем за яго змагацца. Мы маленькі народ, але ў нас цэлы мільён прыхільнікаў міру, і з намі Сталін».

Больш 40 000 работніц на прадпрыемствах Румыніі ўключыліся ў спаборніцтва. Яны арганізавалі звыш 600 брыгад выдатнай якасці і эканоміі. На фабрыцы «Вікторыя Калан» у г. Дзева ў ліцейным цэху жанчыны-перадавікі перавыканалі норму на 137%, работніцы фабрыкі Рамінтэкс з г. Цімішоара ўзялі на сябе абавязальства перавысіць норму на 60%.

Жанчыны Чэхаславакіі, перажыўшыя шмат гора пры капіталістычным рэжыме, перажыўшыя вайну, фашысцкую акупацыю і страту блізкіх, дзяцей, з энтузіязмам і самаахвярэнсцю будуць цяпер сваю свабодную народную дэмакратычную рэспубліку. Вось чаму амерыканская інтэрвенцыя ў Карэі выклікала ўсенародны гнеў і абурэнне чэхаславацкіх жанчын. Жанчыны сяла Лідзіца, якое ў 1942 годзе было цалкам знішчана, звярнуліся з лістом да жанчын Карэі:

«Мы добра ўяўляем сабе жах у вашых вачах і маўклівае пытанне ў іх — за што нас забіваюць? Восем год назад фашысцкія забойцы гэтак сама напалі на наша сяло і зрабілі з ім тое-ж самае, што робяць цяпер імперыялістычныя забойцы ў вас, у вашых мірных сёлах і гарадах. Яны вырывалі з нашых абдымкаў дзяцей, вывозілі іх і кідалі ў газавыя камеры. Фашысцкія забойцы расстралялі нашых мужоў, бацькоў, братоў, сыноў. Сяло Лідзіца было сцёрта з твару зямлі. Мы думалі, што ўсё гэта не перажывём. Але мы перажылі. Нам вярнула жыццё Савецкая Армія. Мы дачакаліся і аднаўлення свайго сяла. Жыццё перамагло смерць. Вось таму мы пвёра пераконаны, што і вы пераможце і выганіце з Карэі наёмных імперыялістычных забойцаў. Біце ворагаў, перамога будзе за вамі..., а мы, міралюбівыя народы свету, будзем дапамагаць вам у барацьбе свайёй мірнай працай».

Жанчыны новага свабоднага Кітая з такім-жа энтузіязмам будуць новае жыццё, з якім яны змагаліся за вызваленне свайёй Радзімы ад чанкайшчыцкіх банд, панавання амерыканскіх імперыялістаў.

Атрымаўшы з рук народнага ўрада роўнапраўе, кітайскія жанчыны з прагнасцю пацягнуліся да культуры, асветы. Яны дзейна ўдзельнічаюць у правядзенні аграрнай рэформы, асвойваюць новыя прафесіі, папаўняюць рады рабочага класа. На заводах, у майстэрнях, на чыгунках — усюды жанчыны садзейнічаюць адраджэнню і развіццю эканомікі Кітая.

Кітайскія жанчыны, як і іх сёстры ў іншых краінах народнай дэмакратыі, самы гарачы ўдзел прымаюць у зборы подпісаў пад Стакгольмскай Адазвай. Яны гнеўна пратэстуюць супроць амерыканскай агрэсіі ў Карэі.

Амерыканскія каты хочуць патапіць у крыві карэйскі народ. Яны знішчаюць бамбардыроўкамі цэлыя гарады і сёлы, забіваюць ні ў чым невінаватых жанчын, старых і дзяцей, здзекуюцца над мірнымі жыхарамі.

Імёны мужных партызанак Паўднёвай Карэі О Рак Ке, Кім Пхан Нам і іншых, бяспрашна аддаўшых сваё жыццё за чэсць і незалежнасць свайёй Радзімы, натхняюць карэйскіх жанчын на гераічную барацьбу.

На працягу першых двух тыдняў ваенных дзеянняў сярод 570 тысяч чалавек, падаўшых заявы аб жаданні добраахвотна ўступіць у Народную Армію, было больш 100 тысяч жанчын і дзяўчат.

Сялянка свабоднай дэмакратычнай Чэхаславакіі ў нацыянальным касцюме.

Жанчыны хутка асвойваюць розныя вытворчыя кваліфікацыі і становяцца за станкі замест пайшоўшых на фронт мужоў, сыноў і братоў.

Разам з мужчынамі карэйскія жанчыны нябачнымі шляхамі для амерыканскіх бамбардыроўшчыкаў, прасёлачнымі дарогамі і горнымі сцежкамі — на плячах, на тачках дастаўляюць боепрыпасы і харчовыя прадукты для арміі.

Увага ўсяго свету прыкавана да падзей у Карэі. На баку карэйскага народа, які змагаецца за сваю свабоду і нацыянальную незалежнасць, — усё прагрэсіўнае чалавецтва. «Рукі прэч ад Карэі!» — патрабуюць мільёны матак, жонак, сяспёр ва ўсіх краінах. Ганьба і пракляцце забойцам карэйскіх жанчын, старых і дзяцей. Справа праўды і справядлівасці пераможа, Карэя будзе вольнай і незалежнай!

С. ГІЛЕУСКАЯ, П. ПІНЧУК.

Група румынскіх сялянак — дэлегатак Кангрэса Саюза Дэмакратычных жанчын Румыніі.

ПРУГІМІ крокамі Раймонда ўзбіралася па крутой лесвіцы самай высокай царквы — св. Віктара — у Туры. У поўзмроку званіцы глуха аддаваліся крокі, пахла тленню і сырасцю, быццам у пакінутым склепе.

Зрабіўшы яшчэ два павароты, дзяўчына вышла на маленькі балкончык, што прыляпіўся на ўзроўні шостага паверху, і спынілася ў захапленні.

Урачысты спакой ахапіў усю прыроду перад захадам сонца. У далечы, быццам вялізная срэбная цеціва, губляўся многаводны Эндр. Пад сонечнымі праменнямі пералівалася шырокая Луара. Ззялі расплаўленым золатам шпілі манастыроў, паблісквалі чырванню аконныя шыбы.

Раймонда ўдыхнула прыхладнае вячэрняе паветра, нагнулася над прыльпамі і глянула ўніз, на плошчу перад царквой. «А што, калі Жульен не прыедзе? Ці справіўся ён за ноч з работай?» — трывожна падумала дзяўчына.

Яны не бачыліся з учарашняга вечара, з таго моманту, калі старшыня Камітэта бастуючых, высокі маўклівы электрык П'ер, сказаў Жульену, каб гатовы плакат ён прынес у царкву св. Віктара.

— Я прыду, Раймонда, адразу на месца, — абяцаў юнак. — Чакай мяне на званіцы а восьмай вечара.

І вось — Раймонда на месцы, а Жульена ўсё няма.

«Няўжо яму перашкодзіла паліцыя? Але-ж не такі ён хлапец, каб даўся захапіць сябе знянацку», — разважае Раймонда. Яна апускаецца ніжэй і праз невялічкае стрэльчатае акно нецярпліва ўзіраецца ўніз. Да дзесятай гадзіны трэба зрабіць усё, бо пазней у царкву звычайна наведваецца пастар, які любіць заглядваць ва ўсе куткі. Акрамя таго, трэба аднесці Мары лістоўкі аб міры, над якімі Раймонда сядзела ўсю мінулую ноч.

Рыпнула ўваходная брама, і на лесвіцы пачуліся таропкія крокі. «Жульен», — здагадалася Раймонда, і нібы нейкі цяжар зваліўся з плячэй. Цяпер яна ведала, што заданне П'ера яны выканаюць.

Выціраючы хусцінкай успацелы твар, Жульен усміхаўся Раймондзе...

...Дзяўчыне падабаўся гэты смелы, вынаходлівы юнак. Ведала яго яшчэ з таго дня, калі бацька Раймонды, стары каменальнік, прыводзіў яго тайком да сябе на ўскраіну Тура. Тады яны разам былі ў атрадзе маці.

З якой пяшчотай лашчылася тады чатырнаццацігадовая Раймонда да свайго таты!

— Мілы тата, вазьмі і мяне ў атрад, — прасіла яна, абнімаючы жылістую бацькаву шыю і з надзеяй пазіраючы ў бацькавы вочы. Жульен тады адварачваўся, і дзяўчынка

Мал. Ю. Пучынскага

М. ДАНИЛЕНКА

Апавяданне

прыкмячала, як ён пагардліва ўсміхаўся.

— Нельга, дачка, — гаварыў Жан Дзьен. — Малая яшчэ ты. А там цярэць прыдзеца і холад і голал.

— Малая? — крыўдзілася Раймонда. — А як-жа ён? — паказвала дзяўчына на Жульена, які быў з ёю амаль аднаго ўзросту.

Каранасты Жульен злосна бліскаў вачыма і з-за бацькавай спіны паказваў ёй кулак...

...Аднойчы ён прышоў адзін. Па выразу яго твару маці і дачка зразумелі, што здарылася штосьці страшнае.

— Кажы, што? — хапаючы за руку хлапца, прашаптала спалоханая маці Раймонды.

Ён нешта блытана расказваў пра закінуты вінаграднік, пра старую

каменаломню і праклятых петэнаўнаў з нямецкім афіцэрам.

— Толкам кажы, — гармашыла хлапца збялелая маці. — Што з Жанам? Забіты?

Жульен глянуў на Раймонду, якая з жахам у вялікіх чорных вачах застыгла ля акна, і сцвярдзальна кінуў галавой. Маці ціха ўскрыкнула і, быццам сляпая, абмацваючы перад сабою прадметы, пайшла да ложка.

Перад вачыма дзяўчыны замільгалі жоўтыя кругі, і яна звалілася-б, каб не падтрымаў Жульен.

Потым ужо даведаліся, што ўзмоцненая банда фашысцкіх малодчыкаў акружыла старую каменаломню, і ў час сутычкі стары Жан разрыўной куляй быў смяртэльна паранены ў грудзі. Жульен, рызыкваючы быць адрэзаным, не пакідаў яго, пакуль не расстраляў усе патроны з свайго брэзентавага падсумка. І толькі ўпэўніўшыся, што баявога друга няма ўжо ў жывых, з болем у сэрцы пакінуў каменаломню.

З таго часу Раймонда ўсё з большай прыхільнасцю глядзела на смелага юнака. А старая Катажэн палюбіла яго, як сына.

Прайшло шэсць год. Не здзейсніліся мары Жульена. Замест прадажных петэнаўцаў па Туры ў чорных мундзірах маршыравалі дэголеўцы, грузіліся і эшалон за эшалонам адпраўляліся праліваць кроў в'етнамскага народа. «Калі-ж ты будзеш свабоднай, Францыя? — з горьчучу думаў Жульен. — Калі мы пасадзім на лаву падсудных тых, што не захлынуліся яшчэ ў чалавечай крыві?»

Энергічны юнак паспяваў усюды: наведваў Камітэт бастуючых, збіраў подпісы пад Стакгольмскай адозвай міру, распаўсюджваў «Юманітэ»... Цяпер яму дапамагала Раймонда. Яна гарачылася, спяшыла. Жульен баяўся за дзяўчыну і ў потайку прасіў кіруючых таварышоў пасылаць яе на больш бяспечную работу.

Сёння яна па заданню П'ера павінна была прыбіць плакат на вышэйшай званіцы горада. Жульен папрасіў, каб гэтае заданне ім даручылі сумесна...

— Прабач, крыху спазніўся. — паціскаючы маленькую руку Раймонды, гаварыў Жульен. — Амаль праз увесь горад ішоў пеша...

— А трамвай?

— Не ходзяць. А сёмай гадзіне забаставалі рабочыя трамвайнага парка. Пратэстуюць супроць каланізатарскай палітыкі ў В'етнаме, — пабліскаючы вачыма, расказваў юнак.

— А я толькі дзівілася нязвычайнай цішыні ў горадзе, — зазначыла Раймонда. — Давай плакат...

Жульен дастаў з сумкі скрутак.

— Вельмі спяшаўся пісаць, — гаварыў ён. — Баюся, ці паспела высахнуць фарба. А якія словы, Раймонда!

Жульен падышоў да акенца і раскруціў палотнішча, на якім выразна бялеліся літары.

— «Не прапусцім у В'етнам каланізатарскія войскі! — раздзельна чытаў Жульен. — Досыць крыві нявінних людзей! Нашым дзецям патрэбен хлеб, а не гарматы! Нам патрэбны школы, а не казармы, дзіцячыя пляцоўкі, а не палігоны! Народ адсячэ рукі падпальшчыкам вайны...»

...Гадзіннік на гарадской ратушы прабіў дзесяць, калі двое вышлі за царкоўную агарожу.

— Усё, дзядуня, — сказаў Жульен вяртаўніку. — Цяпер ні ў якім разе не адкрывайце дзверы на званіцу. Лепш, калі заўтра зусім не з'явіцца сюды.

Жульен узяў пад руку Раймонду, і яны пайшлі, выбіраючы бязлюдныя вуліцы. Прыцішаючы крок, Раймонда гаварыла:

— Мір — вялікае слова, Жульен. Мы павінны яго адстаяць. Я часта думаю, як мы яшчэ мала працуем. Хто, як не мы, сумленныя французы, павінны не дапусціць у В'етнам ніводнага ўзброенага салдата?..

...Выкрыкамі хлапчукоў-газетчыкаў, хрыплымі гудкамі аўтамабіляў пачаўся наступны дзень.

Раймонда нейкі час ляжала з заплюшчанымі вачыма, прыслухоўваючыся, як маці распальвала прымус. Прымус не разгараўся. Мусіць, у яе вышля і тая рэштка бензіну, якую яна так берагла.

— Мама, — паклікала Раймонда. — Вазьмі ў шуфлядзе мае грошы і купі ў калоншчыка бензіну.

Катажэн успляснула натруджанымі рукамі:

— Што ты кажаш, дачка? Плацеж табе трэба купіць.

Пакуль Раймонда апраналася, Катажэн, цяжка ўздыхаючы, корпалася ў шуфлядзе. Нялёгка ёй было браць з тых грошай, якія па поўфранка складала любімая дачка. Але і спрацаца з дачкой яна не магла, ведаючы яе ўпарты характар.

Маці пайшла, а праз хвіліну ў кватэру пазваніла Мары. Зранку ім трэба было дзяжурыць у Камітэце бастуючых, і Мары забегла па сяброўку.

— Я знарок зрабіла круг і прайшла каля царквы, — радасна апавядала Мары. — Ведаеш, які натоўп там сабраўся? Вашы заклікі ўголос чыталі. Я помню ўсе словы... Каля магістрата бачыла мноства жанчын з маленькімі дзецьмі. Запыталася, куды яны ідуць, і мне адказалі: «Да станцыі, мілая. Сёння зноў эшалон хочучы адправіць...»

Раймонда накінула на галаву хусцінку.

— Хадзем, Мары! Нам трэба паспець і ў Камітэт, і да магістрата, і на станцыю.

Дзень выдаўся хмарны. Вецер з ракі трапаў лісце каштанаў, часам зрываў яго і гнаў перад дзяўчатамі па бруку.

На другой вуліцы ім сустрэліся двое рабочых з Камітэта.

— А нас Жульен па вас паслаў, — сказаў адзін. — Трэба ісці на вакзал. Жаночая дэлегацыя туды накіравалася. Там П'ер і яшчэ нека-

рых з нашых. Неабходна затрымаць эшалон з танкамі.

— А хто на цягніках? — запыталася Раймонда.

— Машыністы знаёмыя. Але што з таго? — уздыхнуў рабочы. — Узброеныя салдаты, што да іх прыстаўлены, сілай прымусяць ехаць...

— Пойдзем-жа хутчэй, — заспыхала Раймонда.

Яе ўражлівая натура ўжо ўяўляла сабе, як ад станцыі паволі адыходзіць эшалон з танкамі і гарматамі, а ля пуцэй стаяць жанчыны з працягнутымі на руках груднымі дзецьмі і праклінаюць салдат. Але што значаць гэтыя праклёны для грубых дэголеўцаў? Хіба дзіцячыя слёзы ў Расіі краналі звярыныя сэрцы фашыстаў?..

Аб Совецкім Саюзе Раймонда думала заўсёды. Яна хацела ведаць аб ім усю праўду і прасіла ў сяброў кніг.

Каля станцыі шумеў вялізны натоўп. На многіх дзіцячых калясках красаваліся словы з плаката, які разам з Жульенам прыбіла яна ўчора на царкоўнай званіцы. То тут, то там віднеліся фанерныя шчыты са

З высокай кабіны машыніста вылезла дула буйнакалібернага кулямёта.

— ...Свету патрэбен мір, а не вайна! — чуўся з трыбуны голас П'ера.

Раймонда задрыжэла ад узбуджэнасці і, сарваўшы з галавы хусцінку, зрабіла некалькі крокаў к пуцям.

— Што вы робіце, забойцы? — звянеў яе голас. — Супроць каго накіроўваеце кулямёты?

У наступную хвіліну яна азірнулася на жанчын, якія ўзнімалі на руках дзяцей і з верай на яе глядзелі. Перад вачыма яе ў імгненную долю секунды прамільгнуў плакат са словам «Мір» і вобраз самага дарагога чалавека... Раймонда ступіла яшчэ крок — і лягла на халодную сталь рээк...

На момант стала так ціха, што чуваць было, як з паравоза струменьчыкамі вырываецца пара і з кранікаў рытмічна капае вада.

Паравоз зашыпеў, залязгалі буфеты, і эшалон спыніўся.

Натоўп адразу загаманіў, замітусіўся. Да Раймонды падскочылі некалькі чалавек і паднялі яе. Замурзаны машыніст ў скураной куртцы адпіхнуў рукою салдата і падбег да

— Дзякуй, дачка, — прамовіў ён.

словам «Мір». На трыбуне, скалочнай спехам, стаяла некалькі чалавек, сярод якіх Раймонда адразу пазнала Жульена і П'ера.

— У імя нашых дзяцей мы не павінны прапусціць у В'етнам гарматы! — гаварыў П'ер. — Дзе прадстаўнікі нашага так званага ўраду? Чаму яны замкнулі дзверы магістрата, калі да яго падышлі жанчыны з дзецьмі?..

Да станцыі, злосна сігналячы, падкаціла некалькі грузавікоў з паліцэйскімі. Збоку спынілася пажарная машына.

— Ну, гэты пажар нялёгка будзе ім пагасіць, — з пагрозай сказаў высокі грузчык.

З-за будынка станцыі, цяжка чмышучы, выпаўз цягнік. На платформах пад старанна зацягнутым брэзентам угадваліся танкі з гарматнымі стваламі. З некалькіх таварных вагонаў даносіліся нястройныя салдацкія галасы.

Натоўп грозна загудзеў і прасунуўся да эшалона.

Раймонды.

— Дзякуй, дачка, — прамовіў ён скрозь слёзы, што сцякалі па яго няголеных шчоках. — Ад усіх сумленых людзей табе дзякуй...

Праз натоўп праціснуўся Жульен. — Я цябе разумею, Раймонда! — сказаў ён і пры ўсіх пацалаваў яе.

...Вечарам яны спаткаліся зноў. Горад тануў у цемні: баставалі электрыкі. Раймонда з Жульенам сэрцам адчувалі, што ў яго прадмесцах кожны чалавек у тую хвіліну жыў адным вялікім словам «Мір».

* * *

Раймонду Дзён судзіў французскі ваенны трыбунал. Год турмы вынес ён гэтай прастай, дагэтуль нікому невядомай дзяўчыне, гераічны ўчынак якой выклікаў захапленне працоўных усяго свету.

— Я буду працягваць барацьбу супроць вайны, якую я ненавіджу, — горда заявіла на судзе маладая гераіня.

Яе словы падхапілі і паўтараюць мільёны барацьбітоў за мір ва ўсім свеце.

В ЕРАСНЁВАЯ раніца выдалася пагодлівай, і толькі на краях небасхілу кусціліся пышныя з сівізной воблакі. Удоўж іржышча, зелянеючага балотца, міма кучаравых стройных таполяў праягла шырокая пясчаная дарога. Гняды конь, паслухмяны цвёрдай руцэ фурмана, мінаваўшы масток і моцна ўскалануўшы брычку на павароце, скіраваўся ў бок фруктовага саду.

— Но, веселей! — панукае вазіца кая, у адной руцэ трымаючы лейцы, а другой скручваючы доўгую цыгарку.

Моцна зацягнуўшыся і прыжмурыўшы правае вока ад едкага дыму, пытаецца:

— Надоўга да нас? — і даведаўшыся, што мы яшчэ не раз сюды завітаем, ажыўляецца. — Наш калгас цяпер узбуйнены. Яшчэ дзве арцелі ўліліся. Магутная гаспадарка!

За маладым садам працягнулася новая калгасная вуліца. Акуратныя домікі са свежачасаных бярвенняў, слупы з электраправодкай. Водаль — грамадскія пабудовы, тыповыя па-

мяшканні для жывёлы. Гэта і ёсць калгас імя Тэльмана.

Тут 30 год назад на землях памешчыка Патона была аснана сельгасарцель «Надзея». Так батракі і безямельныя сяляне назвалі сваю гаспадарку з надзеяй на лепшую будучыню.

Цяжкімі, яшчэ нязведанымі былі тады шляхі арцельнага жыцця. Нехапала коней, інвентару, не было вопыту ў рабоце. Але гаспадарка з года ў год расла і шырылася.

У 1934 годзе арцель перайменавалі ў калгас імя Тэльмана.

У 1939 годзе гэта была ўжо добра развітая, аснашчоная тэхнікай гаспадарка. Калгас шырока быў прадстаўлен удзельнікам Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўкі ў Маскве.

У той час засявалася звыш 300 гектараў збожжа. На малочна-тварнай ферме было 128 галоў буйнай рагатай жывёлы, 60 свіней, 104 авечкі, 53 кані.

У 1940 годзе калгас быў удастоены вышэйшай урадавай узнагароды — ордэна Леніна. Узнагароджан быў тады ордэнам Леніна і званнявы, цяпер старшыня калгаса, член партыі Антон Іванавіч Радчанка. Атрымалі ўзнагароды яшчэ шэсць калгаснікаў.

Радаваліся людзі свайму заможнаму і культурнаму жыццю. Але выбухла вайна. Нямецка-фашысцкія захопнікі зруйнавалі дашчэнтну грамадскую гаспадарку.

... На цэнтральнай сядзібе нас сустраў брыгадзір шостаі паляводчай брыгады Васіль Рагожнік.

— Перш за ўсё наведаем сад, — сказаў ён і павёў нас спежкай міма новага парка «Перамога», за якім з любоўю даглядае моладзь.

У садзе — масавая ўборка зімовых гатункаў яблык. Збіраюць фрукты старыя жанчыны і маладыя дзяўчаты. Нават малышы стараюцца дапамагчы старэйшым.

З гонарам расказваюць тэльманаўцы аб сваім садзе. Тут на 30 гектарах растуць мічурынскія і мясцовыя гатункі яблык і груш. Вырошчваецца грэцкі арэх, насаджаны вопытныя гатункі вінаграду. Сад дае калгасу штогод больш 300 тысяч рублёў прыбытку. Ёсць у садзе пчолапасека, бахчы. Акрамя збожжа, калгаснікі атрымліваюць на працадні яблык, мёд, кавуны, намідоры.

... Насустрач нам спяшае жанчына.

— А вось і член праўлення таварыш Кісліцкая, — гаворыць брыгадзір. — Гарпіна Якаўлеўна, пройдзем з намі на ўчастак ільну другога высева.

— Якраз па гэтаму пытанню я і хапала вас бачыць, Васіль Паўлавіч. Трэба параіцца.

Мы вышлі на вопытны ўчастак у два гектары, на якім сёлета ўжо другі раз пасеялі лён. Паўтэрны ўраджай лёну вырошчваюць Рагожнік — брыгадзір і Кісліцкая Гарпіна Якаўлеўна — член праўлення калгаса, дэпутат сельсовета.

Брыгадзір нагінаецца, аспірожна вырывае каліўца лёну і задаволена ўсміхаецца:

— Хоць насення даць не паспее, але валакно добрае будзе.

Варочаемся назад праз бульбянае поле.

На здымку: Калгасніцы Фёкла Нікітайна Мачульская і Кацярына Адамайна Зубар за зборам яблык.

Фото В. Марцыонка.

— Наша бульба таксама не падвяла, — гаворыць брыгадзір, нахіляючыся да буйнага куста з яшчэ зялёным бацвіннем. — Зямлю ладна ўгноілі попелам з курыным памётам, і вось вам вынік.

Страсануўшы зямлю, брыгадзір паднімае куст угору: на ім б'еся больш дзесятка буйных бульбін.

Слаўна папрацавалі тэльманаўцы. Ёсць чым ганарыцца. А цяжка было аднаўляць гаспадарку. Пасля разбойніцкага нападу фашыстаў засталася толькі адзінаццаць коней. Прышлось нанова цягло набываць, рагатую жывёлу, авечак, свіней, здабываць інвентар. Але савецкія людзі — з моцнаю воляй. Калгасная партарганізацыя сілай большавіцкага слова і асабістым прыкладам натхняла на творчую працу.

Да свайго 30-годдзя калгас выканаў трохгадовы план развіцця жывёлагадоўлі, за што гаспадаркі калгаснікаў атрымалі дзесяць процантаў ільготы па ўсіх відах жывёлагадоўчых паставак. Сабралі добры ўраджай. Па жыту ў сярэднім дабіліся 18 цэнтнераў, а на пшаніцы на 20 гектарах сабралі на 26 цэнтнераў з кожнага. Чакаецца добры ўраджай бульбы. Калгас датэрмінова выканаў план хлебнарыхтовак і разлічыўся натуралатай за работы МТС.

Толькі ўпартая праца камуністаў, комсамоўцаў і ўсяго калектыва калгаснікаў дала магчымасць аднавіць гаспадарку.

Калгас мае сваю электрастанцыю, дзве аўтамашыны, трактар, складаную малатарню і розныя іншы сельскагаспадарчы інвентар.

Расце добрабыт. Жывуць калгас-

нікі ў чыстых і ўтульных памяшканнях. У большасці нікеляваныя ложка, дываны, дарагія крэслы, швейныя машыны, патэфоны. У кожным доме радыё.

У калгасе добра абсталяваны дзіцячая пляцоўка і яслі.

Калгасны паштальён Васіль Арцёменка ўручае пошту калгаснаму вартайніку Паўлу Шэўчэнка.

Фото В. Марцыонка.

Спраўдзілася надзея калгаснікаў на шчаслівае і культурнае жыццё. Многія з іх маюць сярэдняю і вышэйшую адукацыю. Былога батрака Пятра Іванавіча Коцура калгас у свой час пасылаў у школу малапісьменных. Зараз ён ужо інжынер-будаўнік. З калгаса вышла 22 настаўнікі, з іх 12 жанчын, 11 медыцынскіх работнікаў, з іх 10 жанчын, 8 афіцэраў Савецкай Арміі, 3 інжынеры. Больш 20 чалавек калгаснай моладзі навукаюцца зараз у спецыяльных сярэд-

ніх і вышэйшых навучальных установах. У калгасе адноўлены клуб. Рэгулярна працуе кіно.

У 42 калгаснікаў грудзі ўпрыгожаны ордэнамі і медалямі, заваяванымі ў баі і самаадданай працы. Сёлета лепшых калгасніц: Алену Грамыка, Надзею Ігнаценка, Гарпіну Кісліцкую, Аляксандру Радчанка, Пелагею Камок, Ганну Шпандарук — за атрыманне высокага ўраджаю бульбы ўрад узнагародзіў медалямі «За працоўную адзнаку».

Пасля нядаўняга ўзбуйнення ў калгасе налічваецца ўжо 267 гаспадарак з зямельнай плошчай у 2470 гектараў. Плошча саду павялічылася да 72 гектараў. Патроілася калгаснае стада. Пад пасеў кок-сагізу ўжо падрыхтавана 60 гектараў зямлі, замест 5 летаніх. На чале звяна па кок-сагізу стаіць Агаф'я Гаўрыленка. Звяно ўжо здае больш 20 кілограмаў насення кок-сагізу звыш плана. Гэта дасягнута стараннямі Волі Атрошчанка, Стасі Ерамчук, Алены Гаўрыленка і іншых з 16 членаў звяна.

Расце культурны ўзровень калгаснікаў. Кожны выпісвае газету.

Усе члены арцелі дружна змагаюцца за высокі ўраджай, усведамляючы, што іх самаадданая праца з'яўляецца ўкладам у справу ўмацавання магутнасці нашай дзяржавы, усталявання міру на зямлі.

Тэльманаўцы рыхтуюцца ўрачыста адначыць 30-годдзе свайго калгаса, высока ўзняць бакалы за наш народ, за партыю нашу, за друга і правадыра І. В. Сталіна.

Вольга НЕСЦЯРОК.

Палеская вобласць,
Брагінскі раён.

СОВЕЦКІ ХАРАКТАР

КАЛІ засынала палата, дзяжурная сястра Капіталіна Міхайлаўна Кастрова даставала з партфеля кнігу і паглыблялася ў чытанне. Часам хто-небудзь з хворых, прачнуўшыся і пачуўшы, як дзяўчына шэпча незнаёмыя словы, раіў: «Заснулі-б, сястрыца...» Але Кастравой не да сну: хацелася скарыстаць кожную гадзіну, каб падрыхтавацца да чарговых заняткаў.

Капіталіне Кастравой было тады 17 год. Дзяўчына скончыла ўжо медыцынскі тэхнікум, але рашыла вучыцца далей, тым больш, што яе, як выдатніцу, без экзаменаў прынялі ў Іванаўскі медыцынскі інстытут.

... Увосень 1939 года ўрач Кастрова прыбыла на станцыю Ліменда, Архангельскай вобласці. Без цяжкасці адшукала маленькую больніцу. Маладому ўрачу прапанавалі займацца дзіцячымі хваробамі.

Хутка грывнула вайна.

У жніўні 1941 года начальнік тылавога ваеннага шпіталю пры першым знаёмстве з Капіталінай Міхайлаўнай заявіў: «Педыятры не патрэбны. Патрэбны хірургі. Пазнаёмцеся з нашым вядучым хірургам Паўзовай».

Капіталіна Міхайлаўна хацела сказаць новаму свайму начальніку, што адзіная «аперацыя», якую яна праводзіла самастойна, было пераліванне крыві, але не паспела яна і рот раскрыць, як у кабінет увайшла немаладая ўжо жанчына, і палкоўнік, указаўшы на Капіталіну Міхайлаўну, вымавіў: «Прымайце папаўненне, таварыш Паўзова: хірург Кастрова».

Марыя Іларыёнаўна Паўзова адразу знайшла, што ў Кастравой, хоць яна і не мае вопыту, добрая тэарэтычная падрыхтоўка і валявы, настойлівы характар. А бачачы, з якім запалам яна вучыцца ў шпіталі, ахвотна перадавала ёй багаты вопыт.

Як і ўсякі малады ўрач, Кастрова ўпэўнена адчувала сябе, калі пры яе аперацыях прысутнічаў хто-небудзь з вопытных хірургаў. Аднак надышоў дзень, калі ў аперацыйнай яна засталася толькі з сёстрамі. На аперацыйным сталі ляжаў малады хлопец з апендыцытам. Аперацыя была добра вядома Капіталіне Міхайлаўне, але яна непакоілася: раптам прыдзеца шукаць адростак па ўсёй поласці жывата — нярэдка такія выпадкі. А ў пакоі — толькі сёстры, спытаць няма ў каго.

Аперацыя ўдалася. Хворы не ведаў, што ў хірурга замірала сэрца пры гэтай па сутнасці прастай аперацыі. Капіталіне Міхайлаўне яна запомнілася на ўсё жыццё.

Пазней шпіталь стаў франтавым і разам з войскамі 1 Украінскага фронту прайшоў да самага Берліна. Капіталіна Міхайлаўна суткамі не выходзіла з аперацыйнай. Да яе паступалі такія раненыя, якіх без аперацыі нельга было эвакуіраваць. Яна не дазваляла сабе ніякай слабасці, забывала пра сон і яду. Затое як урачыста чытаў начальнік шпітала загады аб вынясенні падзякі лепшаму хірургу — Кастровай. Як цёпла віншавалі яе таварышы з атриманнем ордэна Чырвонай Звязды, медалю... А самае дарагое — гарачая ўдзячнасць соцень савецкіх воінаў, вярнутых у строй...

6 студзеня 1945 года, пасля дэмабілізацыі, Капіталіна Міхайлаўна прыехала на радзіму мужа — у Мінск.

— Адваявалі, а цяпер па-новаму заживем, — цешыўся муж. — Я — на электрастанцыю, а ты пакуль дома пасядзіш, утульнасць наладзіш...

— Правільна. Пра ўтульнасць час падумаць, — згадзілася Капіталіна Міхайлаўна, але на другі-ж дзень пайшла ў Міністэрства за прызначэннем.

Работу атрымала ў 2-й савецкай больніцы. І тут адбылася размова, як калісьці ў пачатку вайны.

— Хірургі ў нас ужо ёсць. А вось вушной клініцы патрабуецца ўрач. Можна заўтра прыступаць да работы, — сказаў галоўны ўрач больніцы т. Паўлюкоў.

Капіталіна Міхайлаўна згадзілася. Працуючы побач з вопытнымі спецыялістамі, асвоіла метады абследавання хворых, прачытвала велізарную колькасць літаратуры. Як і ў дні вайны, амаль увесь час праводзіла ў клініцы. Праз 2 гады і 8 месяцаў настойлівай вучобы і ўпартай работы Капіталіна Міхайлаўна прыняла ўдзел у конкурсе і заняла пасаду асістэнта. Пасля яна здала кандыдацкі мінімум і атрымала тэму для дысертацыі: «Тканкавая тэрапія пры некаторых захворваннях вуха, горла і носа».

Аб тканкавай тэрапіі Капіталіна Міхайлаўна шмат чула, яшчэ будучы студэнткай. Ужо тады цікавілася працамі занадта савецкага вучонага — акадэміка Філатава, які дзесяткі год працаваў над спосабам звароту зроку шляхам перасадкі на месца памутнёнай рагавіцы, або папросту бяльма, кавалачка празрыстай рагавой тканкі, узятая ад трупа. Праводзячы сотні аперацый, таленавіты ўрач прышоў да вываду, што не толькі рагавіца, але і ўсякая іншая тканка чалавека або жывёлы, аддзеленая ад арганізма і вытрыманая на працягу некалькіх дзён на холадзе, накаплівае асобныя вышчэствы, якія ён назваў біягеннымі стымулятарамі.

На здымку (злева направа): Урач К. М. Кастрова са студэнткамі-выдатніцамі Мінскага медыцынскага інстытута Н. Венчыкавай і І. Кауфман.

Фото К. Якубовіча.

Такая тканка, перасаджаная ў хворы арганізм, стымуліруе ў ім жыццёвыя рэакцыі, што і вядзе да выздараўлення.

Пераканаўчыя артыкулы прафесара Філатава, шматлікія прыклады выздараўлення хворых у яго клініцы і клініках яго паслядоўнікаў натхнілі ўрача Кастрова на прымяненне новага метада лячэння хворых. Адно толькі непакоіла: яна баялася, што хворыя не будуць згаджацца на новае лячэнне, не павераць у поспех...

Першыя хворыя, якія згадзіліся на тканкавую тэрапію, былі амаль зусім глухі. Капіталіна Міхайлаўна паказала яму кавалачак тканкі для падсадкі, растлумачыла, што зробіць на спіне неглыбокі надрэз даўжынёй у сантыметр, аддзеліць верхні слой скуры ў 3 квадратныя сантыметры — атрымаецца «кішэнька», укладзе ў «кішэньку» прыгатаваную тканку, наладзе два швы — і аперацыя скончана. Балець не будзе, таму што хвораму зробіць укол новакаіна. Праз два тыдні падсадку паўтараць.

Яшчэ не прышоў час рабіць хвораму другую падсадку, а ў клініку ішлі ўсё новыя пацыенты.

Да Капіталіны Міхайлаўны прыйшла маладая жанчына, якая аглохла пасля тыфу.

— Я ўжо не змагу працаваць у школе, — сумна расказвала яна. — На бухгалтара буду вучыцца, калі вы не дапаможаце.

Капіталіна Міхайлаўна пераканала хворую, што не трэба спяшацца з пераменай прафесіі.

Пасля трох падсадак да хворай вярнуўся слух, і яна зноў працуе ў школе.

— Капіталіна Міхайлаўна, вы вярнулі мяне да жыцця, — дзякавала яна. — Вы не ўяўляеце, што значыла-б для мяне пакінуць школу...

Капіталіна Міхайлаўна ў школе не працавала, але вельмі добра ведае, што для яе самой жыццё страціла-б усякі сэнс, калі-б ёй давялося пакінуць сваю клініку, сваіх хворых.

Вось Маша В. — маладая дзяўчына, студэнтка. У красавіку са слязьмі расказвала, што не можа запісваць лекцыі, бо нічога не чуе. Да жніўня Машы восем раз зрабілі падсадку. Цяпер яна добра чуе, як і да грыпа, пасля якога аглохла.

Адзінаццацігадовы хлопчык Вова і грамадзянка Ф. з Баранавіч пакутавалі ад цяжкай хваробы — звужэння страўніка. Жанчыне цяжка было глытаць нават рэдкую кашку, а хлопчыка ўжо думалі штучна карміць — ён не глытаў нават вады. Урачы з іншых клінік накіравалі іх да Капіталіны Міхайлаўны. Хворая Ф. пасля пяціразовай, а хлопчык Вова пасля двухразовай падсадкі пачалі глытаць любую ежу.

Хворую В. для першай падсадкі прынеслі на носілах. Прыступы цяжкай бронхіяльнай астмы змучылі жанчыну. На другую падсадку хворая прыйшла ўжо сама. Прыступы ўдушша спыніліся.

Кожны дзень Капіталіны Міхайлаўны насычан працай да краёў: прыём хворых, работа са студэнтамі, розныя аперацыі, заняткі з гуртком бягучай палітыкі, якім камуніст Кастрова кіруе ўжо тры гады, дзяжурствы па аддзяленню, праца над кандыдацкай дысертацыяй.

Савецкі ўрач Кастрова добра памятае наказ вялікага суайчынніка — акадэміка Паўлава: «... Навучыцеся рабіць чорную работу ў навуцы. Вывучайце, параўноўвайце, накупляйце факты». Для «чорнай работы ў навуцы» ўрач Кастрова не шкадуе сіл, таму што гэтая работа прыносіць ёй велізарнае задавальненне.

Г. РАМАНОВА.

„Шэндар“

І КОК-САГЫЗ

Алена ВАСІЛЕВІЧ

СТАРЫ Сільвестар кульгаў каля воза—збіраўся сам на Урэчча. На хлопцаў (ат, блазнота!) не спадзяўся: управіць яшчэ кабылу ў багну (хоць у гэтых «хлопцаў» ужо і дзеці былі).

І стары часткова меў рацыю. У кабылы Каштанкі (мала чым маладзейшай за гаспадара) быў паганы нораў: абы ступіць у ваду, так, падла, і наровіць легчы, не зважаючы, ці ў калёсах ты едзеш, ці конна. Толькі гаспадара і баялася.

А на брады паўстынскія ехаць... — нядоўга ўправіць кабылу. Там і летам каню па чэрава, а цяпер, на прадвесні, дык і маснічыны пазмывала.

Выехаўшы за сяло, Сільвестар некалькі разоў сцебануў Каштанку пугай, і тая, пырнуўшы разы тры, перайшла на старэчую рысь. Неўзабаве дарога звярнула на груд, за якім, па той бок канавы, як вокам кінуць, разляглося паўстынскае балота і шуміць сабе асакой. Каб-жа яно спрахла — колькі папакліналі яго людзі!

Летам, у касавіцу, бабы з мужчынамі сяк-так сцягвалі копы ў стагі, грузнучы ў багнэ амаль не па пахі. Мера-лі яе дзяды і прадзеда Сільвестра. Будуць мераць яе яго дзеці і ўнукі. І нічога чалавек не прыдумае, як перамагчы гэтае пекла.

З такімі фатальнымі думкамі пераязджаў Сільвестар канаву праз ледзь ліпеўшы масток. Прэлыя маснічыны пад конскімі капытамі здрадліва зарыпелі, уздрыгануліся і павольна пачалі асядаць. Плюх вады непрыемным халадком прабегаў па скуры кабылы. Навастрыўшы вушы і скасіўшы бліскачае, нібы каштан, вока, яна нервова ўздрыганулася.

— Н-но, падла, убачыла ўжо! — папярэдзіў Каштанку пугай Сільвестар, каб не вельмі мерылася вырабляць свае штукі.

Але і самога міжвольна скаланула думка: хутчэй-бы выбрацца з гэтага пекла. А яно толькі яшчэ пачыналася. Набліжаўся самы вялікі брод: добра, калі полая вада не знесла мост, а то хоць у аб'езд варочайся, а гэта-ж добрых вёрст дзесяць кру-гу.

Яшчэ здалёк Сільвестар заўважыў, што збоку ад броду нешта як-бы тырчыць. Але стары асабліва не пакладаўся на вочы: усё часцей і часцей падводзіць пачалі.

А калі Каштанка, храпучы і ша-рахаючыся ў бакі (колькі раз мерылася легчы ў ваду — толькі і стрымлівалі цуглі ды моцная гаспадарова рука), падвезла, нарэшце, Сільвестра да моста, той так і абамлеў. На мосце, зачэпіўшыся коламі, нейкім цу-дам трымаўся задок выкручанага во-за. З канавы — вада даходзіла да во-страй, як шыла, спіны — бязмоўным, поўным дзікага страху і роспачы, по-глядам прасіў ратунку конь. Яго

трымала, высунуўшыся з вады і ўхапіўшыся мёртвай хваткай за аброць, сіняя рука...

Адразу-ж пазнаўшы каня і руды, зашмальцаваны ру-каў, Сільвестар яшчэ больш утрупянеў: гэта-ж быў Шэндар! Урэцкі Шэндар—анучнік, які яшчэ ўчора, едучы вось на гэтым самым сваім няўключдзе-кані, кры-чаў на ўсю іх вуліцу:

— Бабы, бабы! Мыла, голкі! Селядцы, хусткі!..

Што-ж цяпер рабіць? Гэта-ж колькі валакіты будзе!.. Сільвестар злез з воза (так і Шэндар, мусіць, зрабіў) і, не адрозніваючы, што больш калоціцца: гнілыя масні-чыны пад нагамі, ці яго ўласнае сэрца, — узяў пад аброць Каштанку, якая дрыжэла ад страху, як і сам гаспадар.

Асцярожна ступаючы і ў той-жа час імкнучыся як мага хутчэй пазбавіцца страшэннай праявы, кабыла рыўком хапіла воз з моста і плюхнула яго ў ваду.

Бултыхнуўшы разам з кабылай у брод і пераплыўшы яго, Сільвестар з палёгкай перахрысціўся ў думках і ўзабраўся на воз.

Самае страшэннае мінавала.

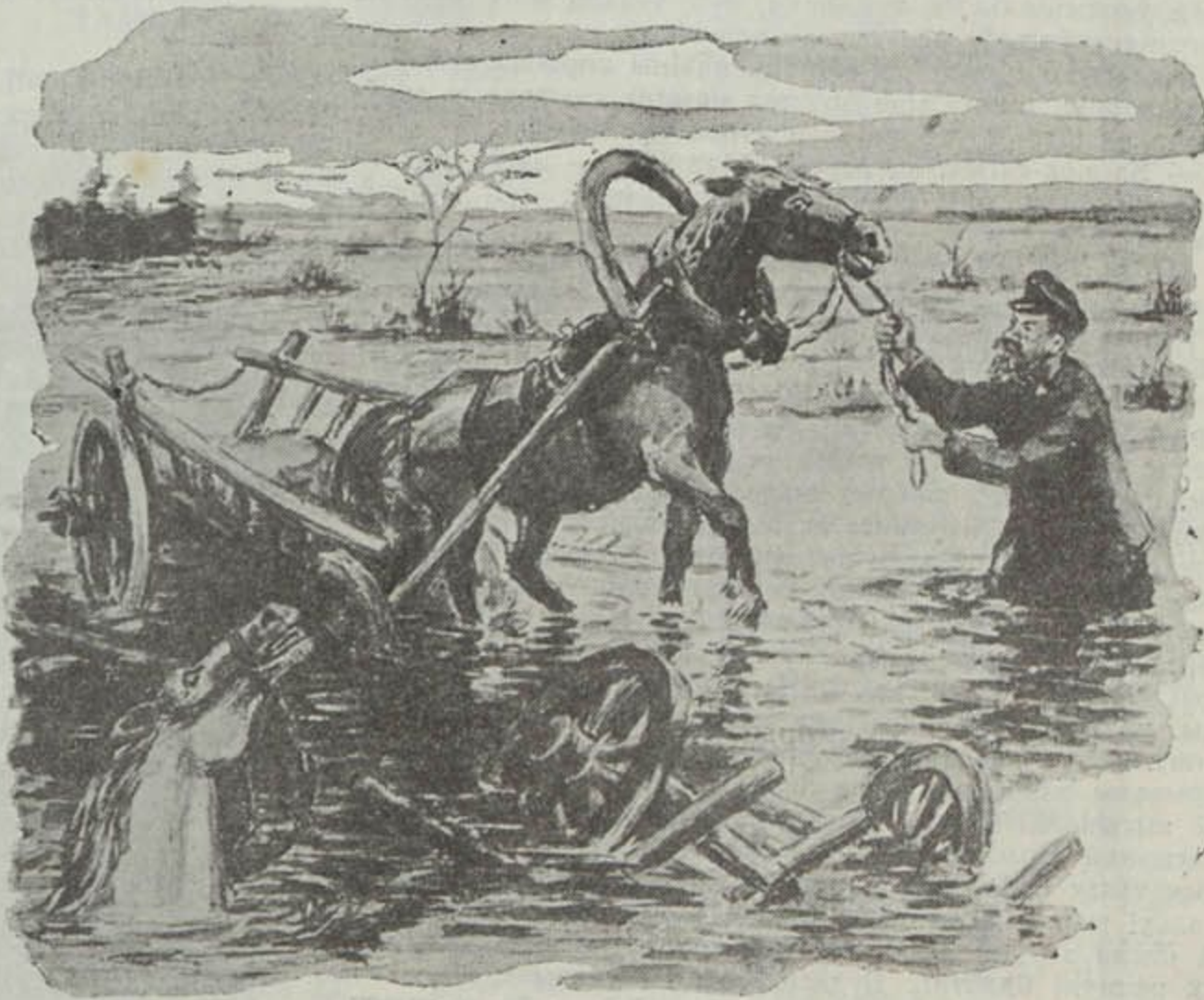
Услед ім тонка, з адчаем заіржаў шэндараў конь.

— Пакінулі-і-і! — так зразумелі яго Сільвестар і Каштанка.

Кабыла павярнула галаву ў яго бок, на нейкі мо-мант нібы прыстыла да месца і раптам адгукнулася:

— Пачака-а-й! — мусіць, паабяцала яна, з новай сілай рванула воз і, забыўшы на свае заўсёднія штукі, вынесла яго на грудок.

... Каня шэндарава выцягнулі людзі жывым, і ён яшчэ павёз свайго гаспадара ў апошнюю дарогу — на месгікі.

А паўстынскі брод так і пачаў з таго часу звацца: «Шэндар».
Гэта было ў 1913 годзе.

II

У дзяўчыны на нагах новенькія (так і ззяюць!) гумовыя боты. Яна асцярожна пераступае лужыны, каб не запэцкаць боты ў грязь.

— Мусіць, нядаўна купілі? — пытаюся ў яе.

— Не, прэмію далі, — задаволена адказвае яна і ўся заліваецца краскай, быццам нешта нядобрае сказала. — Такой прэміі можна і пазайздросціць — ленинградскія. У нас цяпер амаль ва ўсіх дзяўчат боты. Самыя модныя, — усміхаецца і зноў чырванее.

Зусім маладая дзяўчына.

... Пасля вайны на 90-м раз'ездзе зноў спыняюцца цягнікі — і не трэба больш ламаць галавы, як дабрацца дадому. 5 кілометраў — колькі той дарогі! А калі яшчэ спадарожнік цікавы пападзецца, дык і зусім не заўважыш, калі на знаёмыя сенажаці ступіш. Гадзі два не пабудзеш у родных мясцінах — і колькі змен!

Узяць гэты самы 90-ты раз'езд, або поўстанак, як у нас тут усе кажуць. Яшчэ год назад ляжалі там толькі кучы цэгля ад печышч. А цяпер, глядзі ты, — вакзал збудавалі, і не раўня таму, што ў вайну немцы спалілі. Праўду кажучы, такі вакзал мо' і не вельмі тут патрэбны, але рукі людскія пасля вайны абыймаць не кладуцца да справы. Будаваць дык будаваць! Няхай сабе поўстанак. Але калі, брат, спыняецца тут пасажырскі, ды яшчэ хуткі Баранавічы — Калуга, дык чаму і вакзал не збудавать? Хіба мала народу ў Слуцк едзе?

Або ўзяць школу. Ці даўно мне з аднагодкамі прыходзілася мясціць паўстынскае балота, каб у гэтай школе пазнаць першую грамату. Вялізны будынак на ўзгорку выглядаў сіратліва, асабліва зімой, закладаны з усіх бакоў снегам.

А цяпер школы здалёк амаль не віды. Толькі жалезная страх чырванее свежаю фарбай. Малады сад, закладзены ў першы год вызвалення, акружыў школу зялёным вянком.

І сама школа нібы памаладзела. На вокнах вазоны цвітуць. Зусім па-іншаму перабудаваны класы. Замест чатырох, у дзве змены, сем класаў займаецца. Ды якое там сем — на таблічках з лічбамі 4, 5, 6 стаяць поруч яшчэ і літары «А» і «Б». Уласны хімічны і фізічны кабінеты, гурткі розныя. А вінаград, дагледжаны рукамі юных натуралістаў! Вось табе і Паўстынская сямігадка.

... Ішлі мы з дзяўчынай у модных ботах (матцы яе ў маладосці напэўна такія і не прысніліся-б) і пра ўсё гэта ўспаміналі. Як тутэйшая, яна ведала маіх некаторых настаўнікаў, многіх аднакласнікаў...

Нам было цікава перабіраць навіны апошніх гадоў.

Нарэшце, выпаў мне зручны момант спытаць у дзяўчыны, за што-ж усё-такі яна атрымала прэмію.

— За кок-сагыз, за першы ўраджай, — зусім проста растлумачыла яна, быццам гутарка ішла аб звычайнай бульбе.

Ці не на паўстынскім балоце, дзе гадоў трыццаць назад тапіліся людзі, развялі яны гэту «экзотыку»?

І дзяўчына, відаць, загарэлася жаданнем раскажаць аб самым для яе важным.

— Каб вы ведалі, што ў нас рабілася, як упершыню пра кок-сагыз загаварылі. Жанкі лямант паднялі: «Чорт ведае што выдумалі, нейкі там кок-сагыз, быццам у калгасе больш і работы няма...» Наш калгас першы ў раёне атрымаў заданне: асушыць балота, узараць і сеяць кок-сагыз... Цэлая рэвалюцыя!.. А праз тыдзень да нас інжынераў і тэхнікаў-меліяратараў наехала. Усё як мае быць агледзелі, размералі — і пачалася работа. На агульным сходзе сакратар комсамольскай арганізацыі Максім Жук выступіў: «Таварышы комсамольцы, назавем нашу брыгаду гасцэлаўскай на імя нашага комсамольскага атрада ў партызанах». Тут мы на брыгады разбіліся. Праз некалькі дзён амаль усе жанкі высыпалі. Тацяна Перац, якая цяпер у маёй кок-сагызнай брыгадзе працуе, баявая такая, жартуўніца, дык такіх сабе жанок падабрала, што іншыя дні не толькі мы, комсамольцы, а нават мужчыны адставалі... А пасля асушкі МТС нам два трактары прыслала, дык як рванулі балота!.. Будзеце ісці — убачыце.

Слухаючы дзяўчыну, прышлося дзівіцца ёй не менш, чым самому кок-сагыз на паўстынскім балоце.

Яна скончыла сельскагаспадарчы тэхнікум і працавала ў калгасе аграномам. Калі калгасу далі заданне сеяць кок-сагыз, а спецыяліста не знайшлося, яна выпісала амаль з усіх цэнтральных бібліятэк усё, што мелася там аб гэтай новай культуры, засела за кніжкі і самавучкай авалодала яе «капрызамі» і «хітрасцямі». А як падвучылася, — брыгадзірам стала.

Малады савецкі чалавек — герой нашага часу: ён авалодавае тым, чаго не ведае, прыкладае свае веды там, дзе ў іх ёсць найбольшая патрэба.

Выпісала яна не вельмі даўно кніжку аднаго спецыяліста па кок-сагыз. Праўда, ён — доктар біялагічных навук, у яго спецыяльная даследчая станцыя па кок-сагыз, цэлыя палі, вялікі штат людзей. У яго ўмовы. І вось ён хоча сапраўдную рэвалюцыю зрабіць: давесці ўсім, што разводзіць кок-сагыз многа хутчэй і карысней не насеннем, а пасынкамі. Праўда, гэта пакуль яшчэ праблематыка, але... будучыня за вучоным.

— Мы таксама невялікі ўчастак адвялі — на спробу. Самі хочам пераканацца ў перавазе гэтага метада... Трэба было-б зайсці паглядзець, як жанкі кок-сагыз палюць. Але сёння не выпадае. Позна ўжо, а вечарам — партыйны сход.

... Паволі гаслі няяркія фарбы аднаго з тых цёплых прытомных дзён, якія завуць «бабіным летам». Сонца хілілася к захаду. Не шалахнуліся ні лісток, ні галінка. У паветры цягнула здаровай свежасцю недалёкай восні.

— А вунь мяне ідуць сустракаць, — з радасцю паказала мая спадарожніца на мужчыну з дзяўчынкай, якія паказаліся з-за прыдарожнага кустарніка. — Бацька ўжо адвучыў у школе, дачка з ясляў прышла — і разгультваюць сабе, як у свята.

Дабрадушна-насмешлівы голас спадарожніцы мякка гучэў пашчотай і шчасцем.

Хутка мы развіталіся. Шчаслівая сям'я пайшла ў свой бок — дадому; мне заставалася яшчэ кілометры два.

Дарога ляжала якраз праз той брод, дзе некалі ўтаніўся ўрэцкі анучнік Шэндар.

Але куды падзелася тое балота? Перада мною раскінулася бясконцае поле, парэзанае каналамі на роўныя ўчасткі і чысцютка выпалатае. На ім ледзь чутна шапталася лапушнае лісце кок-сагыз.

Абноўленая зямля, ляжала, нібы пярына, падбітая клпатлівымі чалавечымі рукамі. Хацелася пастаяць, разгледзецца і сказаць гэтым нястомным рукамі адно толькі слова: дзякуй.

Герой Соцыялістычнай Працы Мар'я Юркевіч (калгас «10 год БССР» Рудзенскага раёна) за зборам каранёў кок-сагыз.

Фото Л. Эйдзіна.

КАРЫСНЫЯ ПАРАДЫ

КВАШАННЕ КАПУСТЫ

Для квашання прыдатны ўсе гатункі капусты. Пераважна ўжываюцца сярэднепознія і познія. Капусту бяруць даспелую і здаровую. З качаноў здымаюць пашкоджаныя, вялыя і зялёныя лісці. Потым капусту сякуць сечкай ці нажом, або шинкуюць. Здробненую капусту змешваюць з соллю (прыкладна 250—300 грамаў солі на 10 кілограмаў капусты) і нарэзанай морквай (колькасць па жаданню), дадаюць пахучае насенне (кмін, добра таксама дадаць журавіны) і ўкладаюць у бочкі, кадкі або слоікі, шчыльна ўтрамбоўваючы. Калі бочка запоўніцца, пакрываюць яе добра вымытым здаровым лісцем капусты, чыстым палатном або марляй у дзве столкі, паверх іх накрываюць падгнёты круг, а на яго — гнёт.

Праз некалькі гадзін паверхня капусты павінна пакрыцца расолам (сокам). Калі сок не паяўляецца, неабходна павялічыць груз, таму што без пакрыцця сокам капуста пачне псавання. Пену, якая пры гэтым выдзяляецца, трэба здымаць. У першыя дні броджэння капусту трэба пракальваць да дна чыстаю палкай, каб даць выхад газам. Броджэнне звычайна заканчваецца на 10—12-я суткі (пры пакаёвай тэмпературы). К канцу броджэння пена знікае, расол становіцца светлым і траціць горач, капуста робіцца светлажоўтай, амаль белай, набывае прыемны кіславаты смак і хрушчэ на зубах пры раскусванні.

Захоўваць квашаную капусту неабходна ў халодным памяшканні (у склепе, падвале) пры тэмпературы не вышэй 10 градусаў. Паверхня капусты павінна быць увесь час пакрыта расолам. Пры паяўленні плесені на паверхні расолу яе неабходна асцярожна зняць, а палатно або марлю, якімі пакрыта капуста, добра прамыць.

ЯК ЗАХАВАЦЬ САЛА У СВЕЖЫМ ВЫГЛЯДЗЕ

Для таго каб сала і наогул саланіна не псавалася на працягу 1—2-х год, трэба пры саленні, калі сала астыне, нацерці яго соллю і перцам з прымешкай свежага лаўровага або левандавага лісту. На дно бочкі ўкладваюць ад трох да чатырох добра вымытых каменяў. На камені ў два рады кладуць кавалкі сала скуркай уніз, затым зноў слой каменяў і на іх таксама два слаі сала скуркай уніз. У такім парадку запаяваюць усю пасуду. Укладзенае такім чынам сала захоўваецца ў склепе або ў падвале без папсавання больш года: не жоўкне, не слізне і не дае непрыемнага паху.

ПРОСТЫ СРОДАК ЗАХОЎВАННЯ МАСЛА

Каб масла доўгі час захоўвалася свежым і не перагаркала, бяруць драўлянае або глінянае начынне, добра вымываюць яго моцным кіпячым воцатам і з некаторай колькасцю воцату пакідаюць пастаяць поўгадзіны. Пасля спаласкваюць начынне тым самым воцатам і ставяць яго на нейкі час ўверх дном, каб выцекла вадкасць. Масла ў такім начынні не змяняе свайго смаку і захоўваецца доўгі час зусім свежым.

ЯК ЗНІШЧЫЦЬ ШЧЫЛІНЫ У ПАДЛОЗЕ

Бяруць пэўную колькасць газетнай паперы і размачваюць яе ў цёсце, прыгатаваным з поўкілограма аржанай мукі, 9 шклянак вады і адной чайнай лыжкі (5—7 грамаў) квасцоў. Пасля старанняга размешвання ўсёй масы ставяць яе ў пасудзе на агонь і часта памешваюць, пакуль яна не стане густой, як гліна. У такім выглядзе ёю і карыстаюцца для замазвання шчылін у падлозе з дапамогай нажа. Галоўная вартасць атрыманай масы заключаецца ў тым, што яна хутка цвярдзее, не выбываецца са шчылін.

ЯК ЗАСЦЕРАГЧЫ ШЫБЫ АД ЗАМЯРЗАННЯ

Перад устаўкай акон на зіму шыбы чыста вымываюць халоднай вадой, выціраюць насуха і націраюць з дапамогай лёгкага палатнянага шматочка сумессю з адной часткі гліцэрыну і трох частак спірту. Перад ужываннем вадкасць трэба ўзбоўтаць. Спосаб гэты вельмі просты і заўсёды дзейсны — шыбы не замараюць.

ЗАМАЗКА ДЛЯ ПЕЧАУ

Вельмі часта здараецца, што ў цагляных або кафельных печах паяўляюцца шчыліны або трэшчыны. Добрай замазкай у такіх выпадках будзе наступная: змешваюць роўную колькасць чыстай сасіновай смалы і тонка раздробленай чырвонай гліны з невялікай колькасцю звычайнай кухеннай солі. Усё гэта прасейваецца праз густое сита. Затым дадаюць вады, каб сумесь стала падобна цесту. Гэтай масай замазваюць шчыліны і трэшчыны. Пад уплывам высокай тэмпературы печы замазка вельмі хутка набывае цвёрдасць каменя.

ЗДОБНАЕ РАССЫПЧАТАЕ ЦЕСТА

Высыпаць на стол пшанічную муку, зрабіць у сярэдзіне ямку так, каб мука атрымала выгляд калодзежа. У

сярэдзіну калодзежа пакласці смятану, жаўткі і па смаку солі, размяшаць спачатку жаўткі са смятанай нажом, а затым ўжо злучыць іх з часткай мукі, таксама нажом. Калі жаўткі і смятана добра злучацца з мукой і атрымаецца цеста гушчынёю як вадкая кашыца, пакласці ў яе халоднае сталовае масла кавалкам, змяшаць яго спачатку з цестам, а затым ужо з астатняй мукой, вымесіць усё да гладкасці так, каб пры разрэзванні цеста не цягнулася за нажом і не мела-б камкоў. Атрыманае такім чынам здобнае цеста вынесці на холад на 1/4 гадзіны. Гэтае цеста ўжываецца для ватрушак, пірагоў, піражкоў і інш. На 400 гр. мукі ідзе 200 гр. масла, 100 гр. смятаны і 3 жаўткі.

ПОНЧЫКІ

Прапорцыя прадуктаў на 5 чалавек: мукі 400 гр., жаўткоў 3 шт., масла 50 гр., малака або вады 1/2 шклянкі, дрожджаў 10—15 гр., варэння густога 200 гр., цукровай пудры 100 гр., кароўяга масла для смажання.

Прыгатаваць густое кіслае цеста. Калі добра падыецца, раскатаць таўшчынёю ў 1/2 пальца, выразаць кружкі, пакласці на кожны кружок па чайнай лыжцы густога варэння або журавіннай пасцілы, злучыць добра краі, надаць форму шарыка, даць падняцца на лісце 1/2 гадзіны ў цёплым месцы і затым смажыць у масле. Калі зарум'яняцца, вылажыць на сита, пакрытае паперай, і пасыпаць цукровай пудрай.

Можна цеста прыгатаваць на вадзе без жаўткоў і смажыць у раслінным масле.

ПІРОГ САЛОДКІ ЗДОБНЫ З ЯБЛЫКАМІ

Прапорцыя прадуктаў на 5 чалавек: мукі 200 гр., масла 100 гр., смятаны 50 гр., жаўткоў 3 шт., яблыкаў 5 шт., цукру 150 гр.

Прыгатаваць здобнае рассыпчатае цеста і вынесці яго на холад. Яблыкі ачысціць ад скуркі, нарэзаць тонкімі лустачкамі, пасыпаць цукрам. Калі цеста крыху застыгне (праз 15—20 хвілін), то прынесці яго з холаду, раскатаць даволі тонка, надаўшы круглую або чатырохкантовую форму, і раскласці лустачкі яблыкаў у выглядзе лускі, г. зн. каб адна лустачка злёгка пакрывала канец другой; зверху пасыпаць яшчэ цукрам і паставіць у гарачую духоўку. Калі пірог будзе гатовы, то павінен свабодна зыходзіць з ліста і яблыкі павінны быць мяккія. Перад падачай пасыпаць пірог зверху цукровай пудрай або паліць сіропам, звараным са скуркі і ачысткаў ад яблыкаў.

Рэдакцыйная калегія: А. П. УС (адказны рэдактар), А. І. ФЕДАСЮК, А. Н. ЗАХАРАВА, В. І. ФІЛІПАВА, К. А. АБУШЭНКА, Г. Л. ДАЗОРЦАВА.

Журнал «Работница и крестьянка» на беларуском языке. Выданне ЦК КП(б)Б.

Адрас рэдакцыі: Мінск, вул. Пушкіна 55, пакой 23.
АТ 01682 Тыраж 10.000

Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4. Зак. № 511.
Падпісана да друку 26.X.50 г.

Мінск. Друкарня імя Сталіна.

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ
БІБЛІЯТЭКА
БЕЛАРУСІ

Цана 1 р. 50 к.

У Злучаных Штатах Амерыкі 18-мільённая армія беспрацоўных.

У любую хвіліну імперыялісты гатовы выгнаць рабочых на вуліцу...

Але кожны раз яны дрыжаць ад страху, калі рабочыя выходзяць на вуліцу.

Мал. А. Волкава.